

Hind 20 marka.

NOOR TÖÖLINE

Töölisnoorsoo kuukiri

Nr. 2

Toimetuse ja tallituse aadress: Tallinnas, Gogoli p. 4
«Tööliste Keldris» — — — Telefon 13-01

Nr. 2

Webruar 1922

== SISU: ==

Inimsus. — Kodanluse mured koolinoorsoo liikumise pööripäeval. —
Noored, nõudkem ta wabastamist! — Üle-Eestimaaline Noorproletaarlaste
Ühing. — Rahwuswaheline töölisnoorsoo liikumine. — Head ajad Noorsoo
Internatsionaalidele. — Kuhu nüüd? — 2½ Noorsoo Internatsionaal. —
Sport ja töölisnoorsugu. — Noorsoo liikumine Eestis ja wälismail. —
Wabrik. — Koolipoliitika ja poliitika koolis.

Inimsus.

26. weebruaril s. a. etendati „Homik-teatris“ Saksamaa uuema näitekirjanduse sünnitust „Mass-inimene“. — Näidendi kandwamadujud, Naine ja Tundmatu pidid kehastama kahte ilma waadet, kus esimene asetab ilma keskpunktiks mingisuguse müstilise „inimese“, ja teine massi, inimestekogu.

Asi iseenesest ei ole uus. — Seda „inimest“, kelle jaoks ja kelle nimel kõik tehakse, otsitakse juba ammust ajast. Eriti on see aga moodi läinud peale ilmasõja. Nüüd peab iga inimene heaks tooniks peale rammusat lõunat, kohwi juues hambaid torkida ja rääkida „inimsusest“. Alates „Clarté'st“ kunni „Tarapitani“ korrutawad sajad ajakirjad ja lehed ühte ning sama mõtet: „meil on tarwis inimest, inimest vaatamata tema sotsiaalse seisukorra peale, inimest kui sarnast, inimest kui looduse krooni, inimest kui pühadust“. Ja kui juure lisada sellele lõpmata nutulaulud wäikekodanlisest lüügest patsifismist, praegusest õigluseta korrast, enesearmastusest jne., siis saame kõik selle ühel weerul, mida need herrad ajawiteks tuhandetel lehekülgedel mäletsewad.

See kõik oleks tähtsusetu, ja mitte seda wäärt, et temast proletaarlise ajakirja weergudel juttu teha, kui mitte seda woolu sagedasti eksikombel ühenduse ei seataks proletariaadi wabaduswõitlusega. nii nagu meie kodanlised ajalehed omas tõlpluses tarapitlased kommunistideks tembeldasid. — Ja ei wõi salata, et need „inimsuse“ eest wõitlejad enesele sagedasti mitte kannatajate nagu ette ei tee, ja ennast „punakatena“ paista ei lase.

Näituseks meie „Baltimore Belgias“ kirjutab August Alle „Tarapita's“ sapi-seid epigramme riigikogu ja kartuli piirituse kohta, ning „Jüripäew“ ei takista A. Kiwikast mitte kirjutamast wemmalwäarse nimega „Rewolutsioon“. Selle „inimsusega“ püütakse meil eriti noorte peale mõjuda. Isegi see ustaw kapitalistilise kuldwasika jünger „Uudis-maa“, mis „wabadussõja“ ajal mitte küllalt waimustet ei suutnud olla wenna-tapest, seletab nüüd suure paatosega,

et aeg olewat uus, olewat uued sihid, ja meil tulla luua sellele ajale ja neile sihtidele wastaw inimene. Nii nagu jumal kuuendal päewal, — maailm on walmis, muudkui pätsi sawist inimene kokku.

Meie, proletaarlased aga ütleme, et see kõik tühi sõnadekõlin ja puru silmapuistamine on. Ja nimelt järgmistel põhjustel.

Selle inimsuse eest wõitlejaid wõime jagada kahte liiki, ja nende mõlema tagant hirwitab wastu imperialistlik Moolok, millel inimese elu null on.

Ametlikult walitseb meie maakeral rühm kapitaliste, kelle käsutuses seisawad praegused majandusliselt ja sõjaliselt tugewamad riigid, mida meil „truudeks liitlasteks“ nimetatakse. See rühmitus asetab enese troonile peale ilmasõja, kui teine imperialistlik rühm lüüa sai. Sõda ei lõõnud aga ainult wõidetuid, waid kurnas ka wõitjaid.

Wõidetud riigid Saksamaaga eesotsas on muudetud wõitjate wassaalideks. Ei ole aga sugugi põhjust arwata, et nad weidi kosudes oma seisukorraga rahule jääks. Palju tõenäolisem paistab, et nad oma endist seisukorda püüawad tagasi wõita ja seda muidugi mitte ilusate sõnadega kusagil Cannes'is wõi Genua konwerentsil, waid toetades reaalsele sõjalisele jõule. Et see nii, on päewaselge igaühele, kellel huwi on olnud tutwustada ennast praeguse Saksamaa sõjalise jõuga. Saksamaa 100.000-line sõjawägi ei ole mitte 100.000 sõdurit, waid 100.000 kõige paremat alamohwitseeri. Waadates pealiskaudseltki sõjawäeosade koosseisu, puutub kohe silma ohwitseerid, eriti staabiohwitseeride rohkus. Sulutud kindralstaabi akadeemia asemel töötawad iga diwiisi juures kindralstaabi kursused. See on kõik selleks, et tarwilisel korral sõjawäe arwulist koosseisu tõsta mitmewõrdselt, ilma et ohwitseeridest puudus tuleks. Kui lisada sellele juure tugew politsei, Orgeshi ja teised sõjawäelised organisatsioonid, siis on igale selge, et Saksakodanlus oma kaotatud seisukohta tagasi tahab wõita. — Kõik see teeb aga

„truudele liitlastele“ peawalu, sest nende huwidest seisab praegu wõidetud saagi rahulik nosimine, ehk ametlikus keeles „rahulik kultuuri töö“.

Sellepärast on ka arusaadaw, miks need hüüded „inimsusest“ alguse said Prantsusmaal, ja sealses „Clarté's“ eriti waljult kostawad. Prantsusmaa sai liitriikidest sõja kestwusel kõige rohkem kannatada, ja temal on ka rahulik piruka nosimine eluküsimuseks.

See on aga asja üks ja wõrdlemisi wäike osa. Hüüded inimsusest ei kosta mitte ainult liitriikides, waid niisama ka Saksamaal, Austrias ja erapooletuil mail. Siin tuleme asja teise ja peapõhjuse juure.

Klassiwõitluses on praegu teatud jõudude tasakaal kodanluse ja proletariaadi wahel. Ühest küljest weristas kodanlus töörahvast ja weristab praegugi Soomes, Eestis, Lätis. Poolamaal, Saksamaal, Ungaris, Tshehho-Slowakias, Hispaanias, Itaalias jne. Tööliste katseted, wõimu kodanluselt üle wõtta, löödi tagasi. Teisest küljest aga löödi niisama tagasi kodanluse katse, rewolutsiooni pesa, Nõukogude Wenemaad, ära häwitada.

Töölised ei suutnud murda kodanlust, samuti ei jõudnud ka kodanlus häwitada tööliste wõitlusorganisatsioon. Kommunisti tont hulgub nagu ennegi mööda ilma ringi ja ei lase selle ilma wägewaid magada. — Ja nad ei maga. Nad saawad väga hästi aru, et praegune waheaeg, kus wõitlust ei peeta mitte otsekohe kuulipildujate ja käsigranaatidega, on ainult wäike puhkeaeg jõe kogumiseks. Nad teawad väga hästi, et iga wäikene wapustus wõib wahekorra rikkuda kodanluse kahjuks. Waenlase nõrgendamine on aga enese kindlustamine. Ja selle waenlase — proletariaadi nõrgendamiseks tarwitatakse kõik abinõud. Waatame, kuidas siginewad kõiksugu ususektid, kes kõik ühel häälel räägiwad: „sõda on tapmine, tapmine on aga patt.“ Kus aga religioon ei aita, seal tullakse inimsuse ideoloogiaga, seal tullakse „rahwaste-liidu“ ja „igawese rahu“ aadetega. Kodanlus wäriseb oma naha pärast! Meil ei ole tarwis kaugemale waadata, toome näitused oma kottu.

Mis tegid meie „inimsuse“ aate kandjad siis, kui 1919. aastal „armas Eesti rahwas“ wastastikku üksteist häwitas?

Kus oli siis „Tarapiita“? Kus olid siis need humanistid? — Wisnapuu suwitas Toilas ja kirjutas sentimentaal kirje Ing'ile, ehk harutas, et „kui ilus on surra noorena“. „Odamees“ aga tõi Rohti wäljarehkendusi, mil Laidoner Moskwa jõuab, ja trükkis „Päewalehest“ legendi „wahwade soomusronglaste“ üle, kes Isborskis kaitseta inimesi tapsid. Miks ei kirjutanud Kiwikas oma „Werimusta“ ja „Rewolutsiooni“ sõja ajal? Kus olid need hüüded inimsusest siis, kui proletariaat weeti Rahumäele ja Seamäe rappa? Neid ei olnud siis. Siis tappis kodanlus. Siis oli see lubatud, siis ei olnud see patt. Patt on see aga siis, kui täristab kuulipildujat proletariaat.

Ei ole kahtlust, et nende humanistide hulgas on teatud kategooria ka sarnaseid utopiste, kes arwawad, et siin ilmas kõik ilusate sõnadega wõib teha. Nende hääle kuuldus ka ilma sõja ajal tapmise wastu. — Pange tähele! Ka meie, proletariaadlased, olime imperialistliku sõja wastu, meie aga nõudsimet, et proletariaat oma täägid ümber pööraks, et teostada ainust wõimalikku töö ja rahu riiki. Nemad jäid aga ainult sõja lõpetamise juure seisma. Nemad nägid ainult tagajärgi, ei näinud aga kogu selle kurja juurt. Nad ei saanud aru, et imperialistliku sõja häwitamiseks tuleb häwitada kõige pealt imperialismi kandew kodanline ühiskond.

Need mehed, praegu lauldes kogu kodanluse ajakirjandusega „inimsusest“, on lihtsalt aneks püütud. Meil on tähtsusetu, kust leerist need „rahwaste rahu“ ja „inimsuse aate“ jutlustajad tulewad. Meile on nad ühesugused waenlased, sest et nad proletariaadi wõitlustungi halwawad. Meil on ühesugused waenlased, niihästi „Päewaleht“ kui „Tarapiita“, niihästi Päts kui Tuglas. Meie ei tarwita tarapitalaste närusat ja lääget inimsuse ideoloogiat. On absurd rääkida inimsusest ühiskonnas, mis rajatud rõõwimisele.

Mädapaise tuleb juurtega häwitada!

Inimsusest wõime rääkida ainult inimlikule õigusele ehitatud kommunistlikus ühiskonnas. Sinna aga ei jõua me ilusate sõnade ja wagade soowidega. Sinna wiib meid töörahwa rewolutsioon. Seda ei tehta aga sabakuubedes rohelise laua taga.

Kodanluse mured koolinoorsoo liikumise pööripäeval.

Motto: Tagakiusamine, mille alla satuvad ilma mingisuguse põhjusega noorproletaarlaste organisatsioonid, noorte komisjonide laialiajamine, ei hävita seda liikumist. Wastupidi, ta kutsub välja edaspidise noorproletaarlaste liikumise tugewnemise, mis on nõndasama ärawõitmatu, kui kogu proletariaadi liikumine terwelt, nagu sotsialdemokraatia, kes on teie hauakaewajaks, kui palju te ka selle wastu ei sõdiks“...

Karl Liebkechti kõne Preisi maapäewal 26. märtsil 1912. aastal.

„Wärise raswaläinud kodanlus, — siit tulewad noored kommunaarid, sinu hauakaewajad“, niisuguse loosungiga lipu all sammusid noorproletaarlased mulu esimese mai rongikäigus peale seda, kui Einbund ja Bauer olid ärarüüstanud Üle - Eestimaalise Noorproletaarlaste ühingu ning heitnud wangikeldri tema juhid. Kodanlised lehed ja mehed pidid tõendama, et just selle lipu järel kõige pikemad ja tihedamad meealealdajate read sammusid. See oli kindlaks tõenduseks, et Einbund-Baueri kaagid ja wangikoopad ning elektriwannid ühes oma „rahupoliitikaga kooli ja koolinoorsoo kaitseks“ ei suutnud killustada noorproletaarlaste ühistunnet.

Wägiwalla ning täägiga wõib häwitada keha, kuid waimu ei saa niimoodi tappa. Mõte, — idee, — idee wabadusest, kus pole ülekohtu, kurnamist ja tagakiusamist teise tööwaewast elamise eesmärgiga, on tingitud proletariaadi klassilisest ja walmistulisest seisukohast, mis omas arenemises satub wastollu walitsewa wägiwalla ja korruga, mille piirides töötawate kihtide majanduslised, poliitilis-kultuurilised huwid enam rahuldust ei leia. Noorproletaarlased kui töolisteklassi osa tunneb oma seisukohta tulewases ja praeguses ühiskonnas. Ta näeb ja kuuleb seda wägiwalda, mida iseseiswuse ja demokraatia sildi taha pugunud jöhker kodanlus oma sahkerduse, warastamise ja nülginise

wabaduse kindlustamiseks järjekindlalt tarwitab töolisteklassi wastu. Tema piht, käed ja musklid paenduwad ja nõrkewad maal hallparuni ihsuse sunnil ja linnas wabrikandi tagasunnil nõrgise tööpingi taga. Selles kurnamise ja marodöörimise õhkkonnas, kus wõõras igasugune waimline kultuur, kus puuduwad kõrged paleused — ideed, mis waimustada wõiks noorust isetegewusele ning wõitlusele parema olemise ja korra eest, mis aegajalt, kuid järjekindlalt pöörduwad maksu, waimu ja korra wastu. Seda tõendab oppositsiooniline meeoleolu ja taktika 4-al koolinoorsoo kongressil Wiljandis.

Kodanlus on mures ja wihane selle kongressi peale ning nimetab seda „tõsisemaks Eesti olemasolemise küsimuseks“, sest kelle pool noorus, selle päralt ka tulewik... Waatame, missugused asjaolud annawad põhjust kodanlusele kurb ja kuri olla.

Kas kongressi otsused wõi noorte purjutamine ja mõõblirikumine? Wiimased igatahes mitte, sest hallparunist ja wabrikandist koolijütsi papa ei keela kunagi oma pojale wõi tütrele üks wäikene naps, waid poiss on see, kes wõtab isegi kaks. Riigil ei oleks ka kahju olnud joomingu suuruluslikusest, — oleks kaswanud puhaskasu piiritusmüügist jne. Sellest seisukohast ei ole see igatahes mitte „tõsisemaks Eesti olemasolemise küsimuseks“, sest siin on see küsimus omal õigel — kasu — alusel. Ja kui kõlblus selle joomingu puhul purunes Eestis, kui hakati oksele, mõõbelt purustati ning hiljaks jäädi korterisse tulemisega, siis peaks igatahes wiina wabamüügi poolehoidjad keeluseaduse maksma panema traadi teel, wõi vähemalt jälgede segamiseks sellest rääkima, sest algus wõtb tõesti edasi areneda ja Eesti „olemasolemine“ on mokas. Kõige hullem oleks aga asi siis, kui weel edasi oksendakse, — wõib juhtuda, et Koodi JAAN, selle kõlbluswastasesse oksesse ära wõib uppuda, suples teine seal juba nii kõrwust saadik... Kuid „seltskonna“ arwamise peegeldust ei pigista king siit teps mitte. Kurja juur asub sootu teisel pinnal. Mulgi mõistus lööb

siin igasuguse „Tallinna Teataja“ targutuse oma otsekohesusega üle ja Einbundi poiste toimetusel ilmuw „Sakala“ ütleb otsekohe :

„Küllalt narrusest!.. meil on ikka weel ka mõni inimene järele jäänud, kes tarbekorral mööda kõrwu oskab anda... Koolipoisid klasi ja kes sinna ei sünni, need koolist wälja. Meie nõuame, et haridusministeerium ja koolinõunik asja uuriks, meie nõuame, et joodikud koolist wälja heidetaks, kes Wiljandis julgesid lakkuda, meie nõuame, et meie noorsoo liit tema praeguses kujus saaks „LÕPETET“, et haridusministeerium seaks meie noorsoo liikumise uuele alusele, kus koolipoisse ei juhi, waid kus juhiks kooliõpetaja d“.

Waat siin on asi juba selge. Miks-pärast tuleb meie noorsoo liit tema praeguses kujus lõpetada? Miks ei wõi seal edasi töötada Juhansonid ja Co.? Kas sellepärast, et Wiljandi kongress koolinoorsoole andis hea jommitamise praktika ja edespidi see : dinn, dinn, dinnn stakanotschku — ja — bull, bull, bull butšlotschku ühingu ülemaks tööks ja sihiks jäi ja jääb. Ei. Kongressil wastu wõetud otsused määravad ühingu sihid sootu teises sihis kindlaks. Neis otsustes on palju plära; kuid wanade otsustega ja makswa korra meeoluga wõrreldes on seal tingimata palju uut.

Esitiks otsus skoutismi kohta :

„Kongress tunnistab skoutismi liikumise ebaõigeaks ning waenulikuks noorsoo liikumisele ja nõuab selle rutulist likwideerimist noorsoo keskelt...“

Kas ei ole see kõrwalops ja näkku-sülitamine skoutide aupresidentidele Pätsidele, Baueritele, Kallastele j. n. e. See skoutismi waenulikuks tunnistamine „noorsoo liikumisele“ tunnistab ka Pätsid, Bauerid ja Partsid noorsoo waenlasteks, kes seda liikumist oma kindrali mundri kummardamiseks ja kirjade hilpüde austamiseks korraldasid, makswa ning odawalt wäljajagades Ameerika onu hilpe, seega kehwemaid noori malewasse meelitades, neid tahtes äraka-

utada militaristlikkude eesmärkide saawutamiseks — noh, nii umbes kooliõpilaste pataljoni alaliste asetäitjatena, wõi rahuaja karistussalkadeks streikijate tööliste wastu ehk mõneks muuks samasihiliseks „omaabiks“, nagu neid kokkuwarisewale ühiskonnale ikka tarwis on olnud ja on.

Teiseks, otsus :

„Rahwuse ja meie aja ühiskonna kohta ütleb kongress, et rahwuslikud ettewõtted tänapäew tihti peale on saanud mantliks tagasikiskuwale jõududele, kes wõitlewad ainult oma kihi huwide eest, otsustab rahwuslikkude elamuste peale waadata kritiseeriwalt ja ainult siis rahwuslikka ettewõtteid toetada, kui on garanteeritud tõesti üldrahwuslikkus“.

Mis see tähendab? Teiste sõnadega lühidalt öeldes tähendab see, et rahwuslik iseseiswus on saanud taguruse mantliks, kes teda kasutawad wõideldes oma tasku huwide eest. Sellepärast tuleb selle rahwuslise iseseiswuse äri peale waadata arwustawalt.

Kuid mis on üldrahwuslikkuse garanteerimine? Üldrahwuslikkuse ehk terve rahwa kasu, praeguses makswas kapitalistlikes korras, mis põhjeneb kasu peal, on tühi sõnakõiks, mis selle korra piirides kaitstud ei wõi saada ega saa. Siin on koolinoorsoo poliitiline kirjaoskamatus wõi sotslik seisukoht, kes wahet ei tee „rahwa“ (kes koos seisab mitmesugustest klassidest) ja töörahwa wahel (kes kujutab töötegewa rahwa mitmesuguseid kihte, wäljaarwatud teise inimese tööwaewast wõi kapitalist elawaid kodanikke). Kui juba tunnistada, „et tagasikiskuwad jõud wõitlewad oma kihi huwide eest“, — siis oleks pidanud öeldama, kes siis need on, kes wõitlewad üldrahwuslikkude huwide eest, muidu on see ainult koolijütsi sonimine ja kodanlusel on õigus öelda, õppige enne tähte lugema, kui tahate meid sugeda. Meie noorproletaarlased ütleme: ainult tööliste klass ja noorproletaarlased ärakaotades klassiwahed ning klassid kui „kihid“, wõiwad rääkida üldrahwuslikkudest — terve rahwa huwide kaitsmisest — kindlustamisest — siis, kui ärakoristatud praegune marodöörimise ja wägiwalla peal põhjenuw ning Prantsuse imperialistide

ja teiste suurriikide taktikepi järele tant-siw waraste ja spekulantide bande. Üld-rahvuslikkust ei kindlusta mitte Pät-sid, Bauerid ja Ko., waid töölisteklassi diktatuur.

Edasi eraldab kongress end koolipa-pade ja teiste maaliitlikkude waimupimes-tajate eestkostmise alt :

„õpetajaskonna ja wanema põlwe-ga läbikäimisel tuleb silmas pidada, et noorsoo põhjendatud ja elulised hu-wid selle all ei kannataks“.

Need on kolm kirstunaela kodanluse puusärgile, mille hauakaewajateks mul-lu esimese mai lipukandjad end kuuluta-sid. Üks on walitsusele, teine — rah-wusiisele riigile, kolmas — maaliitlisele õpetajaskonnale ja kõigile sellesarnas-tele mustasajalistele eestkostjatele, kes end noorte huwide kaitsjateks ja juhti-deks topiwad.

Koolinoorsoo kongress ütles : küllalt walest, pettusest, — meie wõtame teid kritiseeriwalt. Aga ta ei näinud seda sugugi ette, et mõni hallparuni pojuke wõib end purju juua ning nurgatagused täis oksendada ja et selle „oksemäe“ ta-ha „Naroowa tagused“ wõiwad pugeda ja et Einbundil ja Baueritel on suur isu „Naroowa taguseid“ õgida, mispärast wõib oletada, et kogu selle õgimise õhinaga ta ka koolinoorsoo liidu nüüd ühes „Naroowa tagustega“ ja oksega nahka paneb ja „äralõpetab“, lahenda-des oma maos koolinoorsoo liikumise küsimust „Sakala“ nõuete kohaselt.

Üsna wõimalik. Kompasini juba wii-masel minutil ühe lehe weergudelt, et kõige selle kupatuseärasedimise eel haridusministeerium oma watsa ette walmistab, pannes toime ülekuulamisi „ettetulnud wäärnähtuste seletuse ja põhjuste selgitamiseks ja wäärnähtuste kordumiste edaspidiseks ärahoidmiseks“. Ka laste lautade seltsi juhatus on saa-nud läkituse, et tubliste okse enne söo-maaga läbisoolaks, et ta ministri härra weinimagu ei rikuks.

Kuid meie küsime, kas „Sakala“ pur-rirühma nõudmistel on mõtet? Kas har-idusministeeriumi „mädapaisete“ ja „okseõgimine“ on tõeste see tõsine „pa-hede“ arstimise wiis, mis „wabadussõ-jast“ pärandatud koolinoorsoo närwihai-gust ja läbielamusi wõiks parandada.

Kas koolinoorsoo kongresside ära-keelamisega „oksendamine“, — wõi „narrused“ ära kaowad. Meie arwates on see okselugu uppaja kodanluse õle-kõrs, millest kinnihaarates koolinoorsoo pahemale poole nihkumise „lõpetamist“ tahetakse õigustada. Kuid pimedad ja jaburad wõiwad weel korra katset teha üksikuid ehk kümneid wõi sadasi heita wangikeldri ehk tuhandetel ärakeelata, nagu see mullu oli noorproletaarlaste ühingu sulgemisega ja haridusministeeriumi määrusega, mis õpilastel ärakee-las osawõtmise ühingutest, mis haridus-ministeeriumi ja koolipedagoogika nõu-kogude poolt registreerimata, osawõtta ühest ehk teisest organisatsioonist, kas wõi „riiklistel põhjustel“, karskuse edendamiseks j. n. e. Kuid liikumist, mis algand, ei lämmata ühedki keelud ega takistused. Majanduslised põhju-sed, millele seltsiwad riigi waimlise kultuuri ja poliitiline pankrot, sunnib noorust oma energia, waimustuse ja wa-badustungi wäljendades purustama kõi-ki tõusikkodanluse ilmawaatekohaseid traditsioone ja mõttewiise.

Meie ütleme Karl Liebkechti suu läbi, kes langes walgekaartilise timuka kuulist :

„Las walitsewad klassid kaota-wad lootuse, kogu oma jõududega püüda seda, et noorus meist eemale pööraks, meid wõib segada, kuid meid ei saa sundida. Sisuliselt ei saa meid ka mitte segada. Noorsoo liikumine ei wõiks saada kunagi nii rutulist ühemeelset tunnistust par-teis ja ametiühisustes, kui ta ei oleks nii tagakiusataw. Niisugune alatu tagakiusamise taktika aitab kaa-sa ainult tema edenemiseks. Walit-sewad klassid elawad üle kogu oma lootuste ja soowide kokkuwarisemist Meie hüüame : „aga siiski ta lii-gub“, — ja tema — proletaarlik noorsugu — ikkagi kiigub edasi. Noorproletaarlased wõidawad kõik oma waenlased ja annawad kogu oma jõu, et edasi wõidelda ja jät-kata seda wõitlust, mida peawad praegu täiskaswanud“.

(Karl Liebkechti kõne s.-d. partei päewal Jeenas 1911. a.)

Noored, nõudkem ta wabastamist!

Sms Arnold Sommerling istub juba ligi aasta Tallinna eeluurimise wangimajas (Wene uulitsal).

Miks peetakse teda wangis?

Teda peetakse wangis sellepärast, et ta Üle-Eestimaalise Noorproletaarlaste Ühingu esimees oli.

Kaitsepolitsei otsib sms Sommerlingi wastu wäljamõeldud süüdistusi. Küll süüdistatakse teda „põgenemiskatses“, sest et noored mullu paadiga merel käisid oma seltsimehele ninarätti lewitamas, kui ta alles Batareis istus. Küll süüdistatakse teda ülemnuuskur Palmi

Teda ei lasta wabaks, sellepärast, et ta riigikogu kandidaat on.

Kodanlus kardab noort, julget, ausat proletaarlast, kelle kõned nii armutalt piitsutasid kapitalistlist korda ja kurnajate abiwaimusid.

Kodanlus kardab seda noort proletaarlast, kes waewalt pool aastat jõudis tegewuses olla töölisliikumises, ku'id selle lühikese ajagagi jõudis näidata ka oma suurt organiseerimiswõimet.

„tapmises“, kes elus ja hea terwise juures ning kes ei wõi kiidelda, et katsetki oleks kunagi keski teinud talt ta kallist elu wõtta.

•Mida näitawad need otsitud süüdistused? Need tõestawad, et terve Noorproletaarlaste ühingu „kriminaalsetest“ asjadest veel wähe on, et inimest tappa ehk igaweseks kiwikotti elusalt matta.

Eesti proletaarline noorsugu ei unusta sm. Arnold Sommerlingi, waid nõuab:

Sommerling — Türmist riigikogusse!

Üle-Eestimaaline Noorproletaarlaste Ühing.

1) Sms Sommerling. 2) Sms Niilson. 3) Sms Lempu. 4) Sms Mirring. 5) S-line Saarents.

Üle-Eestimaaline Noorproletaarlaste Ühing asutati 1920. aasta detsembris. Asutamiskoosolek oli Tallinnas Töölismajas 5. detsembril. See koosolek otsustas:

„Üle-Eestimaaline Noorproletaarlaste Ühing tunnistab rahvusvahelise noorproletaarlaste liidu paratamata tarvilikuks ühenduseks klassivõitluse alusel seisva proletariaadi vahel.

Juba aastakümned tagasi korraldasid orjad oma väerinna võitluseks kodanluse vastu. Wenemaa töörahvas oli esimene, kes saavutas võidu oma kurajate üle. Loodi klassi võimulikusse ühiskonda — kommunismi.

Noored on alati energiliselt tööliste võitlusest osa võtnud. Tuhanded meie kaasvõitlejaid on langenud, tuhanded meie seltsimehed waevlewad timukate käpa all — neid orjates.

Eriti nüüd koorivad kapitali kaukajumalad omi orje, kuid nad ei suuda lämmatada üldist rewolutsiooni arene- mist.

Koosolek võtab omaks Kommunistlise Noorte Internatsionaali programmi.

Kommunistline Noorte Internatsionaal on asunud klassivõitluse pinnale ja võitleb sihikindlalt, käsikäs 3. Kommunistlise Internatsionaaliga. Sellepärast otsustab koosolek:

Ühineda Noorte Kommunistlise Internatsionaaliga.

Koosolek teeb juhatusetele ülesandeks samme astuda selleks, et Ühing saaks vastu võetud Kommunistlise Noorte Internatsionaali liikmeks.

See otsus sai Ühingule surmaotsuseks. Kui K. Pätsi valitsus 1921. a. aprilli lõpul hävitama hakkas kommunistliisi ja muid rewolutsioonilisi tööliste rühmi riigikogus ja omavalitsustes, siis oli ka Noorproletaarlaste Ühing nende nimekirjas, kellel aset ei tohi olla demokraatlikes wabariigis, mille põhiseadus peale muude ka ühinemiswabanduse „kindlustab“. Ühing suluti „kubermangu seaduse“ põhjal, mis wabaduste suhtes riigi põhiseadusest wägewam on. Ühingu juhatusete liikmed wangistati. Sms Sommerling istub juba 10 kuud ilma kohtuta Wene uulitsal. Sms Mirring ja sl. Erna Saarents saadeti peale pikemat wangistuse nõukogude Wenemaale. Sms Paul

Raudsepp kadus Rakwere kaitsepolitseis jäljetult. . .

Kuid Noorproletaarlaste Ühingu waim elab edasi ja kaswab noorte proletaarlaste hulkades.

Kas jutustada Noorproletaarlaste Ühingu tegewusest? Las seda räägiwad riigikogu liikmed ja ministrid meile riigikogu kõnetoolilt.

Riigikogu Kommunistiline Töölisterühm esines riigikogus arupärimisega Noorproletaarlaste Ühingu sulgumise asjas kohe peale selle sulgumise. Aga kaitsepolitsei operatsioonid ei olnud weel lõpul ja alles 6. mail arwas kaitsepolitsei operatiiv-osakond heaks riigikogule lubada asja kõne alla wõtta. Allpool awaldame riigikogu stenogrammi järele Ühingu sulgumisse puutuwad kõned ja wäljawõtted sarnastest kõnedest.

Sms Kurgema kõne arupärimise põhjendamiseks Noorproletaarlaste Ühingu sulgumise asjas:

Herrad riigikogu liikmed! Üle-Eestimaaline Noorproletaarlaste Ühing asutati 1920. a. detsembri kuul. Täna waprillil oli Ühingul Tallinnas juba 700 liiget, mujal — nagu: Tartus, Wiljandis, Pärnus jne. kokku 140 liiget.

Kui arwesse wõtta, et Ühing omal jõul jalule tõusis ja awalikku ajakirjandust tal teed rajamas ei olnud; kui arwesse wõtta, et Ühing ei riigiwõimude ega nõndanimetatud seltskonna toetusosaline ei olnud, waid et tema wastu ühinesid kõik maa- ja taewaliitlased, rahwa- ja tööerakond, kõik ilmalikud ja waimulikud wõimud — politsei, kool ja kirik, siis räägiwad need arwud, mis ma töin, elawat keelt selle kohta, et ühinemise tung teadliku proletaarlaste noorsoo hulgas ülisuur on. Seejuures tuleb weel eriti seda tähele panna, et kodanlistesse noorsoo ühingutesse ja skoutide rühmadesse meelitatakse kehwide inimeste lapsi mitmesuguste aineliste armuandidega, nii saawad skoudid omale maksuta riided ja jalawarjud jne. Noorproletaarlaste Ühingusse aga koondusid kehwmatest kehwmad, keda kodanlised kiusajad oma läätseleemega ära meelitada ei jaksanud. Nii on siin siis tegemist puhasaatelise liikumisega, kuid see wast otsustaski selle Ühingu saatuse. Just need erakorralised abinõud, mis si-

seminister Noorproletaarlaste Ühingu wastu tarwitusele wõttis, on tõenduseks, et meie poolt ette pandud arupärimist tuleb wäga tähelepanelikult wõtta. Sest selle Ühingu kinnipanemine sunnib meid walitsuse poole pöörama, et selgust saada, kui kaua mõtleb walitsus weel rahwahulki narritada jutuga sõjaseaduse „järk-järgulisest“ kaotamisest?

Tänini oli noore Eesti riigi praktikas ainult üks juhtumine tuntud, kus ühiste tegewus sõjaseaduse kestwuseks lõpetati. See oli sama herra Einbundi siseministriks olemise päiwil, kui raudteelaste ja posti-telegrafi teenijate liidud suluti. Siis põhjendati seda terawa hädaohuga, mis üleüldine streik oleks wõinud tuua. Siis pidas herra Jaan Tõnison siitsamalt kõnetoolilt nutuseid kõneci, et Eesti kodanluse Siion oleks wõinud waremeteks muutuda, kui tema seda hädaabinõu ei oleks tarwitusele wõtnud.

Kuid ma juhin teie tähelepanu, herrad, selle peale, et siis (see oli 1920. a. augustis) ei olnud weel üles leitud lause sõjaseaduse järk-järgulisest kaotamisest. Siis walitses sõjaseadus alles ilma järkudeta. Ja siis ei olnud ka herra Einbund weel ei „Tallinna Teatajas“ ega mujal kirjutatud, et see ei kõlba, kui siseministril on kindralkubeneri õigused. Siis ei olnud weel liitude kinnipanemise ja teie sõjaseaduse-teooria wahel miskit wastlauset.

Nüüd aga annab Noorproletaarlaste Ühingu kinnipanemine sellest tunnistust, et sõjaseaduse tarwitamine on laiemalegi alusele nihkumas kui see läinud aasta augustis oli. Mitte wastukihwtina üleüldise streigi hädaohule ei surutud Noorproletaarlaste Ühing. Mitte streigiliikumise wastu wõitlemise akt ei ole see. Waid see on ideelise liikumise wastu sihitud, sest et need ideed walitsewale kodanlisele, läbi ja läbi pehtinud kildkonnale waenulikud on. Peeti referaate, noorsugu käis koos ja siseminister tunnistas selle kurnajate walitsusele wähemalt niisama kardetawaks kui — üleüldise streigigi!

Sõjaseadus ei ole järk-järgult kadumas, waid on järjest paisumas. Ja seda sõjaseadust tarwitatakse ainult töölisklassi wastu, nii kui ennegi. Ameerikast sisseweetud kristliste noortemeeste ühised kosuwad siin walitsuse, walitsewa klassi ja kiriku tiwa all. Nen-

de juhtiwateks jõududeks on Ameerikast tulnud Ameerika alamad, kes siin oma pimestawat agitatsiooni teewad. Kuid samal ajal paneb herra Einbund sõjakäigu toime meie smehe Raudsepa ja teiste proletaarlaste wastu, kes Eesti kodanikud on, kellel aga õnnetus on olnud enne Eesti riigi tekkimist Ameerikasse emigreerida. Ja samal ajal eelatakse Noorproletaarlaste Ühingu ära, mis mitte Ameerikast sisse weetud ei ole, waid sellest wiletsusest on wälja wõrsunud, mis teie walitsus ja teie mapapidamine siin — Eestis loonud on.

Meie paneme riigikogule ette seda arupärimist wastu wõtta ja ruuliseks tunnistada. Meie tahame sellega kätte saada, et walitsus oma kaardid lahti lööks ja selgel sõnal ütleks, kas tal on töörahwa jaoks midagi peale kantsiku?

Siseminister K. Einbundi seletused.

Noorproletaarlaste Ühingu sai asutatud Eestis selleks, et koondada neid noorte ridasid, kes kommunistilise liikumise poole hoiawad ja hoida wõiksid, ja et koondada nende ridasi aktiivseks tegewuseks ja wõitluseks. Need koondatud read tõusid Tallinnas ja üle maa kaugelt üle tuhande, et astuda kõige lähemasse ühendusse Moskwaga ja isegi teie juhataja Sommerling wõttis kõik oma sammud selle järele ette, mis temale ette dikteeriti niihästi 3. Internatsionaali, kui ka Moskwa keskkomitee poolt.

Edasi luges siseminister mitmekeelseid dokumente ette, mis pidid noorproletaarlaste juhtiwate tegelaste juurest läbiotsimisel leitud olema. See ettelugemine kutsus äärmiselt pahemalt poolt niisugusi wahelühüdeid esile: „See on walesti tõlgitud! Wast see on teie enese kantselsei töö!“

Siseminister jatkas: Edasi, kui Noorproletaarlaste Ühingu ja tema tegewuse iseloom täiesti selge oli, peale selle, kui haridusminister pööras wahikirjaga siseministri poole, wahikirjas juhutati tähelpanu Noorproletaarlaste Ühingu peale, mille tegewus wäga halba mõju kooli peale awaldas; osa wõtsid kooliõpilased isegi 12—15 aastani, wahikirjas toonitati Ühingu tegewuse rutulist lõpetamist. Kõiki seda arwesse wõttes, toetades kubermangu seaduse par. 19—23 peale, sai Noorproletaarlaste Ühingu tege-

wus kui maksma seltskondliku korra ja riigikorra wastase seltsi tegewus lõpetatud, ühtlasi sellest ka rahukogule teada antud ja kaebtus edasi antud, nii et meie arwamise järele tema jäädawalt kinni pannakse.

Sms M. Bleimani kõnest:

Ühingu pidas kolm peakoosolekut ja need oiid kõik selle poole sihitud, et Ühingu konstrueerida. Kui teie Ühingu üksikuid ringisi ja referaatsi, mis seal loeti, lähemalt waatate, siis näete, et seal käib joon läbi, mis ei ole kodanlik-kapitalistilise ilmawaate alusel. Kui üleüldse waadata noorsoo liitumiste peale, siis peab ütleva, et mitte ainult Noorproletaarlaste Ühingu ei oleks tulnud sulguda, waid ka teised — ametlikud ühised, näituseks, skoutide ühingu, mis ei ole muud midagi kui noortesse imperiaalsi pumpamine. Parajal silmapilgul mõeldakse neid kodanlike klassi wägijawallawankri ette rakendada. Neid õpetatakse, et nad iga silmapilk walmis oleks tääki oma kaaskodaniku selja sisse pistma. Niisugune on selle ühingu siht. Siseminister ei ole ainustki fakti ette toonud, mis põhjust oleks annud Noorproletaarlaste Ühingu sulgumiseks. Kui haridusminister sõjakäiku algas Ühingu wastu, siis oli see wäga õige, sest Ühingu oli sõjakäigu ette wõtnud kõigi ministeeriumi mustasajaliste samumede wastu. Ühingu ei wõinud pealtwaatajaks jääda, kui haridusministri koolis õpilane sunnitud oli enesetapmise teel elu lõpetama. Et haridusministri rahu siin segatud sai, see on arusaadaw ja sellepärast pidi ta kuidagimoodi wahela segama. Siin öeldi, et Ühingu olla terwituse saatnud 3. Internatsionaali teisele kongressile. Noorproletaarlaste Ühingu kutsuti ellu läinud aasta detsembri kuul, kuid 3. Internatsionaali kongress peeti ära suwel, nii ei wõinud Ühingu kongressile terwitust saata.

Siin on wastamisi kaks ilmawaadet. Üks ilmawaade on kord enese maksma pannud, tema käes on suurtükid ja püssid ja ta surub teist ilmawaadet alla.

Sms P. Abramsoni kõnest:

Siseminister hra Einbund ütles awalikult, et Noorproletaarlaste Ühingu sulgumine olla tehtud haridusministri alga-

tusel, et mitte õpilasi töö juurest ära kiskuda. Mina ütlen, et siin oldagu siis järjekindel ja waadatagu paremale poole neid skoute, kes kõiki muud teewad, kuid mitte õpetööd. Teil kõigil on meeles see sõnum, mis hiljuti ajalehtedest läbi käis, et skoudid olla pandud „Talweaeda“ auwahtideks. Ma küsin, kas see on õpetöö süwendamine, kas see on pedagoogiline wõte? (J. Piiskar kohalt: See on lihtsalt mülgas!)

Edasi tuli siseminister jälle ühe wõttega, mis on wana, nimelt, et töölised olgu tänulikud, et nemad kommunistidest lahti saawad. Siin wõib weel kaugemale minna, nii kui tsaari aeg sunniti, et see tööline, kes oli läbi peksetud, pidi politseiniku saapakontsalle suud andma. See on see ideaal, mida tahetakse kätte saada. (J. Piiskar kohalt: Mõisatallides tehti just samuti!) Meil tahetakse maksta panna surnuaia waikust ja rahu, kus keski töolistest häält ei tõstaks. See rahu ei tule aga kunagi, töölised ei lase end wiia nii kaugemale. Selgroog, mida murda tahetakse, ei murdu, waid murdub kodanline kord...

Haridusministri Baueri kõnest:

Noorproletaarlaste Ühingu seisukoht oli Eesti Wabariigi wastane. Ta ei lubanud oma liikmetel mingisugustest isa-

maalistest pidustustest osa wõtta, nii 24. weebruaril ja teistel kordadel. Nii-sugust asja ei ole skoutide juures tähele panna! Skoutide põhimõte on ausust ja truudust pidada. Kui seda ka Noorproletaarlaste Ühingu nõuaks, siis wõiks temaga leppida (M. Martna kohalt: See on muidugi truudus ja ausus ausa kodanluse mõttes). Noh, mis mõttes seda keegi wõtab, ridade wahelt wõib palju lugeda. Igatahes on aga nii, et Noorproletaarlaste Ühingus kutsuti ülesse awalikule wastuhakkamisele, tööliste organiseerimisele kunni rewolutsioonini. Koolides tehti propagandat... Selle läbi sai klassiwõitlus kooli wiidud.

* * *

Nii-sugune pilt maali riigikogus Noorproletaarlaste Ühingust, nii sõbrade, kui waenlaste poolt.

Kas on tulnud aeg kirjutada Üle-Eesti-maalise Noorproletaarlaste Ühingu ajalugu? Dokumendid — Ühingu protokollid ja liigete nimekirjad langesid kaitsepolitsei saagiks. Kuid Ühingu tegewliikmed ei peaks wiiwitama: Pange kirja oma mälestused Ühingu tegewusest! Kinnitage paberile Ühingu osakondade ajalugu! Ei tohi lasta kaduma minna ühtki joont sellest wõimsa töölisnoorsoo liikumise loost.

Rahwuswaheline töölisnoorsoo liikumine.

Noorsoo liikumise tekkimine.

Noorsugu on töolisteklassi kõige rewolutsioonilisem osa. Noored on ennastalgawad ja wabad igasugustest eelarwamistest, mis weel ei ole jõudnud noorte hinge tungida, — need noorsoo omadused on põhjusteks, mis noortsugu esimesena wõitlusesse tõukab. Kapitalistline kord, mis perekonda häwitab, paiskab noori juba warakult kapitali küünte wahele — wabrikusse, kus neid halastamata kurnatakse ühes hulga omasugustega.

See kõik sunnib noori silmi awama ja waatlema walitsewat olukorda, mis noores äratub oma klassihuwide äratundmise ja temas elusse toob püüde, pidada organiseeritud wõitlust oma kurnajatega.

Terwet noorsoo liikumist wõib jaotada nelja ajajärku: Esimene ajajärk ulatab esimesest noorsoo organisatsiooni tekkimisest 1886. a. kunni Stuttgardti kongressini 1907. a. — Teine ajajärk 1907. a. kunni 1914. a., s. o. ilmasõjani. Kolmas ajajärk on sõja aastad kunni Berliini kongressini 1919. a. Ja neljas ajajärk on meie aeg. Igal ajajärgul on oma iseäraldused, mis nähtawale tulewad noorsoo liikumises erimaadel. Igasuguses rewolutsiooni liikumises on esimestes ridades alati olnud noorsugu.

Paljasjalgsed poisikesed jooksid suure Prantsuse rewolutsiooni ajal esimestena kuningalossi müüride peale tormi ja langesid esimestena Pariisi uulitsatel. Noorte kommunaaride kohta 1870. a. teab ajalugu palju kangelaselugusid

rääkida, nad seadsid oma rinna kartmata vastu kodanluse timukate kuulidele.

Noorsooliikumine kui seesugune sai oma alguse 1886. aastal Belgias töölisnoorsoo organisatsioonide tekkimisega „Noorte Kaardiväe“ nime all. Euroopas peale Prantsus-Preisi sõda tekkinud militarism sundis isegi kõige väiksemaid oma sõjajäudusid suurendama; iseäranis raskelt mõjus see töölisnoorsoo peale Belgias, sest tema ridadest võeti nekrutisi alalisse sõjaväkke. Sel pinnal võis Belgias noorte liikumine, mis kujunes töölisnoorsoo organisatsioonide loomiseni „Noorte Kaardiväe“ nime all; need olid sihitud militarismi ja sundusliku sõjateenistuse vastu. Tähtsamaks põhjuseks, miks liikumine esimesena just Belgias tekkis, oli see, et Belgias võis ennast sõjaväeteenistusest teatava summa eest vabaks osta; iseenesest mõista, et seda ei suutnud teatava noorsoo kihid, ja nii lasus kogu see sõjaväeteenistuse kohustus ainult töölisnoorsoo õlgadel.

See liikumine waldab kogu Belgia ja kaswab jõuks, millega tuli rehkendada kapitalistlikul walitsusel, kui ka täiskaswanute organisatsioonidel. „Noorte Kaardiväe“ peaülesandeks oli militarismi wastane võitlus, mille hüüdnaks oli sõjaväkke mitteastumine ja hiigla meeleaduste korraldamine liisuwõtmise päewadel. Samal ajal otsustatakse ka kiiresti kultuurhariduslikele tegewusele ja noorsoo majanduslike huwide kaitsele asuda. Belgia sotsialistlik partei wõtab „Noorte Kaardiväe“ oma ridadesse täieõiguslise liikmena. 1909. a. on „Noorte Kaardiväes“ juba 8.000 liiget ning 123 organisatsiooni.

Nii oli militarismi wastane võitlus üheks noorsooliikumise tekkimise põhjuseks. Teiseks põhjuseks oli oma majanduslike huwide kaitsmise püüd. Ja majanduslike huwide eest wõitlemise eesmärgil tekiwad töölisnoorsoo organisatsioonid Austrias.

Kapitalistliku tööstuse arenemisega said kapitalistid aru, et noorte tööjõu kurnamine palju tulusam on kui wanade. Teisest küljest sundis käsitöösturisi oma õpilaste kurnamisele tahtmine endid wee peal hoida wõistluses kapitalistliku masinatööstusega. See ike sundis noori oma organisatsioonide loomi-

sele, kes nende huwisid kaitseks. Sarnase organisatsioonina tekkis Wiinis 1893.—94. a. „Töölisnoorsoo Ühing“. Selle peaülesandeks oli majanduline wõitlus. Austria noorte ühing armastas legaalselt (seaduslikku) wõitluswiisi ja see juhtis töölisnoorsoo liikumise ametiühisuslikele teele. Ühing andis oma häälekandjat „Noort Töölisi“ wälja, ühingu ridadest tuli esimene Noorte Internatsionaali sekretäär Danneberg.

Kõige huwitawam oma arenemiskäigu poolest oli Saksa noorte ühing. 1903. a. tekib Saksamaal Baadenis noore sotsialisti Franki algatusel töölisnoorsoo organisatsioon „Noore Kaardiväe“ nime all, kellel oma häälekandja „Junge Garde“. Järgmisel aastal organiseeritakse Karl Liebknechti eestwõttel Põhja-Saksamaal samasugune organisatsioon, kellel häälekandjaks „Arbeiterjugend“. Siit peale tiheneb organisatsioonide wõrk Saksamaal ja 1907. a. ühinewad need ülemaaliselt. Ehk need organisatsioonid ametlikult küll kultuurhariduslike töö ringide nime kandsid, kuid tähtsamaks tööks neis oli klassiteadwuse äratamine noortes ja noorte ettevalmistamine rewolutsioonilisele wõitlusele. Paendlik Saksamaa sotsiaaldemokraatlik partei ja iseäranis tagurliised ametiühisused nägid neis organisatsioonides kohutawat hädaohtu oma paendlusele ja nende juhid — iseäranis tagurline ametiühisuste juht Robert Schmidt alustab wõitlust iseseiswate noorsoo organisatsioonide vastu. Liebknechti põhilased antimilitarismi ja töö kohta noorsoo organisatsioonides lükatakse partei kongresside poolt tagasi ja partei ridades tehakse ettevalmistusi noorsoo liikumist lüüa. 1908. a. wõtab riigipäew säärast „juhtide“ armulisel toetusel seaduse vastu ühingute kohta, mis noortele alla 18 a. wanustele ära keelab ühingutesse astumise. Sel teel oli ühing pandud wäljaspoole seadust ja oli sunnitud kas piirama oma tegewust ainult kultuurhariduslike tööga, ehk jälle wälja heitma oma ridadest noori, kes alla 18 a. wanad. Samal ajal wõtab Hamburgi ametiühisus otsuseks, et eriline noorsoo liikumine otstarbetu olla. Kuid sellega ei jäänud need mehed weel rahule, waid kutsusid Darmstadtis sohitud kongressi kokku, kuhu nad oma aruandjana saatsid kõige paendlasema mehe Hermann Mülleri, ja kongress — ära

kuulates selle ettekannet, tunnistas Saksamaa ühingu likvideeritaks. Seda poliitikat kroonis veel partei kongress Nürnbergis, kus vastu võeti resolutsioon „noorte komiteede“ asutamise kohta, mis juhtiva osa andis täiskasvanutele. Nende „komiteede“ loomisega lõpeb Saksamaal iseseisew töölisnoorsoo liikumine ja tema organisatsioonidest kõrvaldatakse igasugune poliitiline tegevus. Enamarenenud noorsoo kiht aga ei leppinud sellega ning kiirelt tekib opositsioon, mille etteotsa astuvad juba

niisugused proletaarlised juhid nagu nagu sl. Klara Zetkin.

Noorsooliikumise esimese ajajärgu iseloomulikeks joonteks on — esiteks, noorsoo organisatsioonide täieline poliitiline ja organisatsiooniline iseseisvus ja äraootaw ning eitaw wahekord partei ning ametiühisustega; teiseks, osavõtmine poliitilisest tööst ja võitlusest militarismi-wastase lipu all, mida tehti igalpool, peale Austria-Ungari ja Saksamaa, kus poliitilised tingimised seda taastaksid. (Järgneb).

Head ajad Noorsoo Internatsionaalidele.

1921. a. tõi meile kurwa sündmuse, Tööliste Noorsoo Internatsionaali lõhenemise. Kiiresti üksteise järele on asutatud sotsialdemokraatlike ja tsentristlike (2½) noorte ühingute Internatsionaalid. Neisse kuuluvad organisatsioonid, mis mõne aasta eest esitasid mõtet astuda mingisse rahvuswalisesse organisatsiooni, ehk mis sõja ajal Internatsionaali häbitawalt ära anasid.

Millest see tuleb, et seal leeris korraga meelemuutus on sündinud? Pilk ühele asjaolule, mis tähelepanelikule noorte liikumise waatlejale mitte kahe silma wahel ei tohi jääda, annab teile seletuse. — 1921. aasta on lühikese eelmängu järele terve rea „Noorte Internatsionaalide“ sündimise aastaks saanud. Nende asutajad on korraga ülesleiduse teinud, et praegu „ajakohane“, ja mis kõige tähtsam, hädaohuta (!) on ennast internatsionalistideks nimetada.

Meie konstateerime lühikese aja jooksul järgmiste rahvuswaheliste noorte organisatsioonide asutamist:

- 1) Katoliiklise Noorsoo Internatsionaal (kongress Roomas 1921. a. sept.).
- 2) Teeleidjate — Internatsionaal.
- 3) Üleilmiline Noorte Liit.
- 4) Rahvuswaheline Noorte ühendus.
- 5) Wabariiklik-demokraatline Noorte Liit (rahvuswaheline konwerents Kopenhagenis).

6) Rahvuswaheline praktiliste idealistide assotsiatsioon (konwerents Hollandis).

Nende kirju koosseisu peale waatamata, on neil internatsionaalidel ometi midagi ühist. Nende liikmed ütlevad: „Mitte enam sõda! sõda on ebamoraalne, ebainimlik; elagu tõsine rahwaste-

liit! jne.“ Kust tuleb see „rahwaste wendluse“ waim?

See ei ole raske wastata. „Rahwasteliidu idee“ korruga populaarseks saamine ei ole mitte taewast kukkunud. Need on ühe osa kodanluse reaalsed takuwiid, ja nimelt selle osa, mis sõja teel kõrwaldas wõistleja imperialistide gruppi ja rahuliku „puhta“ tegemise omale kõige kasulikuma arwas olewat. Selles mõttes wõime ka tõsiselt rääkida „rahwaste ühenduse idee“ populaarseks saamisest, sest sellega on ühenduses tähtsamate kapitalistide wõimutegurite huwid rahvuswahelises masstaabis.

See on marksistidele enesest mõistetaw, et kapitaal katse, imperialistlik konflikti sõjaga lahendada, mõttetu on. Kommunism üpetab meid, et ainult modern imperialismi aluspõhja kõrwaldamine, eraomanduse ärakaotamine, rahwaste wendlust wõib tuua. Rahwaste wendlust wõiduka proletariaadi-rahvuswahelise ühenduse näol.

Kodanluselt ei wõi keegi nõuda, et tal oma „rahwaste rahu“ nõudmisega tõi si taga oleks, sest et ta sellega raiuks oksa, mille peal ta ise istub. Veel wähem wõib seda pahaks panna kõiksugu kodanliste „noorte ühinguile“ ja „idealistide assotsiatsioonidele“, kui nad omas pühas rumaluses kodanluse püünistesse langewad. Ülal toodud tendentside pärast kasutab aga rahvuswaheline kodanlus kõik abinõud „rahwaste liidu“ idee populariseerimiseks ära. Tähelepanu wäärt aga on tööliste noorsoo juhid head konjunktuuri ära kasutawad nüüd, kus see „hädaohutaks“ on saanud, ja ohwritega seotud ei ole, ennast internatsionalistidena näidata. Noorte

töölise impulsiiwse tungile rahwuswahelise ühinemise järele, tulewad nende juhid sarnaste äraandjate internatsionaalide asutamiseks wastu.

Juba enne sõda oli Saksa „Töölisnoorsugu“ Noorte Internatsionaali mõtte wastu. Sõja ajal ütles Belgia „Noorte Kaardiwägi“ ja „Noorte töölise ühing“ Austrias suurema ehk marurahwulise kisaga ennast Noorte Internatsionaalst lahti. Nüüd, kolm aastat peale ilmasõja lõppu, mis kõigile töölise organisatsioonidele

nidele katseajaks oli, nüüd, kolm aastat peale ilmasõda, kus kapitalistide hüüded „rahwuswahelisest ajast“ ja „rahwaste wendlusest“ nii waljuks on muutunud, et ka kurdid seda kuulewad, nüüd tulewad need unistajad ja wäikekodanlised rahuarmastajad oma „internatsionaalidega“ päewawalgele.

On hää aeg noorte internatsionaalidele!

„Jugend-Internationale“.

Kuhu nüüd?

Niisugune küsimus kerkib iga kõhkleja noorproletaarlase ning wäikekodanlise noore ette wiimasel ajal, iseäranis pärast kärarikast koolinoorsoo kongressi. Igasugused takistused ning tagakiusamised, küll Einbundi-Baueri määruste küll wangistamiste näol takistab noorproletaarlasti sammuda otseteed oma ühingu punase lipu all — otsustawasse wõitlusesse kodanluse wäewõimu wastu. Kui ilmuwad uued takistused kord juba etteseatud sihile wõitlusteel, kui kardetawaks ning hädaohtu wõib sattuda isik selles wõitluses, siis küsib wähem arusaaja — kindla ilmawaateta noor: Kuhu nüüd? Mis teha? Missugust teed minna?

Et seesuguste küsimuste kohta igal selge arusaamine ja teadmine peab olema, ilma milleta ei wõi olla ühtegi tegevust ega ettewõtet, weel wähem wõitlust, — see on kõigile arusaadaw.

Meie näeme kodanlise koolinoorsoo liikumise kogemuste põhjal, kuhu sarnane teadmatus wõib wiia. Mitte asjata ei tule sealpool hääli kuuldawale, et seda küsimust lahendada. Kuid nagu kodanlus ei suuda oma tagakiusamistega häwitada töölisklassi kommunistlikku liikumist, — nii ei suuda kodanline noorus kaotada oma ridadest ka leigust, loidust, ideede waesust, kuidas ta ka neid iganes sõnades üliwaks ning kõrgeks ei teeks.

Mis määrab ära idee?

Marks kirjutab „Kommunistlises Manifestis“ selle kohta järgmist:

„Ei ole tarwis iseäralist sülgawmõttelisust, et arusaada, et inimeste elamistingimistega, nende seltskondliste wahekordadega, nende seltskondliste oludega, muutuwad ka

nende ettekujutused, waated ja mõisted, ühe sõnaga — nende arusaamine.

Mida tähendab ideede ajalugu, kui mitte seda, et waimline walmistus muutub ühes materjaalsega. Teatava ajajärgu walitsetateks ideedeks olid alati walitsewa klassi ideed.

Räägitakse kogu ühiskonda revolutsioneerivatest ideedest; sellega öeldakse ainult seda fakti, et wanas ühiskonnas tekiwad uued elemendid, et käsikäes wanade elamistingimiste lagunemisega käib ka wanade ideede lagunemine.“

Meie teame, et on loemas töölisklass — proletariaat, wäikekodanlus ja kodanlus — hallparunid ja kapitalistid. Kõigil neil on omad ilmawaated — omad ideed. Nende ideede selgus, kõrgus kui ka elulisus on tingitud olewate klassiwahede ning walmistusjõudude wahekorradest, kui ka majanduslikust ja seltskondlikust korrast, mis kindlaks määrab seaduste piirides warade jagunemise ja koondumise nende klasside wahel.

Ühel pool meie näeme kodanlust — hallparunid, wabrikandid, majaanikud, kelle päralt warandused — mõisad, metsad, wabrikud, majad j. n. e., teisel pool töölisklassi — wabriku- ja põllutöölised.

Nende kahe klassi wahel on wäikekodanlus — haritlased, kooliõpetajad, ametnikud, käsitöölised, wäikemaapidajad, würtspoodnikud j. n. e., kes kapitalistilise ühiskonna edenemise, kapitaalikoondumise tõttu üksikute miljonääride ja miljardääride kätte, ühelt poolt, ning suurtööstuse wõistluse tõttu teiselt poolt,

kunagi haljale oksale ei pääse, waid kapitalistilise walmistuse korralageduses tekkiwate kriiside puhul pankrotti jääwad ja töolisteklassi ridadesse saawad tõugatud.

Haritlased ja ametnikud jagunewad praegusel momendil suuremalt osalt, end walitsewale korrale müües, kodanluse ja wäikekodanluse kihtide piirides.

Noorus jaguneb nende kolme klassi wahel. Proletaarlaste lapsed on juba ette äramääratud — proletaarlasteks. Ema ja isa majanduslik seisukord — tööpuudus, wiletus, — nälg ja kõik teised kapitalistilise korra hädad, isade wangistamised, piinamised j. n. e., mis õudseks teewad perekonna elu, tõukawad juba noorelt töölised wõitlusesse oma olemise ja elamise wõimaluste eest. Noorelt peab tööline hakkama ise omale leiwapalukest ning ülespidamist teenima, sest isa ja ema päewapalk on tihtilugu nii wäikene, et sellest praeguse elukalliduse juures elamiseks ei jätku. Seega satub ta linnas wabrikandi, kaupmehe j. n. e., — maal karjasena hallparuni meelewalla alla. Pikk tööpäew ja töörasekus sunnib teda juba noorelt oma sisemise „mina“ ja „saatuse“ üle järele mõtlema. Kuid mida enam ta mõtleb selle üle, seda kindlamaks kujuneb tal waade elu peale. Siin määrab noortöölise ilmawaate tema seltskondline klassiline seisukoht. Tema ilmawaade kujuneb töolisteklassi ilmawaateks, tema paleused on töolisteklassi ideed, sest noorproletaarlased on ainult üks osa töolisteklassist.

Kodanline noorus, wastupidi, kaswab bonnede, guvernantede ja teiste hoidjate ja kaisutajate ja ka ema hellitusel. Isa waranduslise jõukuse ja rikkuse tõttu on tal wõimalik mureta kunni täisealiseini, tihti kauem (tütred kunni mehele minekuni) kaswada, omades „peeneid“ kodanlise seltskonna kombeid, traditsioone, ning kõrgemat „haridust“. Neil ei ole muret oma elu wiletuse pärast, waid nende mure on, kuidas lõbusamalt aega mööda saata, missugusele kontserile, tantsuõhtule, missuguses ülikonnas minna j. n. e. Neid ei pigista elu karm käsi, ega sunni neid elu üle järele mõtlema — nemad mõtlewad romaanide ja kodanliste kooliraamatute põhjal, sellepärast ei ole neil kõrgeid aateid ega wõitluse tungi nende „aadete“ teostamiseks, mida nende klassile külgepassiw

wäikekodanline noorus neile järele ahwib, küll „eetilise liikumisena“, küll „elujaatawate ideaalide süwendamiseks“ j. n. e.

Teistsugune on wäikekodanluse seisukoht. Kuigi juba hallparunite poegade ja tütarde tulewiku wäljawaated, peale pärijate, talutare wärawast linna tänawale juhitud on, kus isa leiwakotil elatakse, kunni ükskord perekondlik elu neid töolisteklassi ridadesse ahwardab tõugata ja tõukab, siis on wäikekodanluse noorus tulewiku wäljawaated juba palju tumedamad. Üks poeg wõi tütar wõib küll ka käsitööriiste ja poodi pärida, kuna ülejäänud ühes haritlaste — kooliõpetajate ja ametnikkude lastega „saatuse karmi käe peale“ peawad hakkama mõtlema. Sellest seisukohast on ka arusaadaw see ärew ning selguseta liikumine, mis seni on olnud kahjuks Kaiserlik „lihtsalt liikumine“ iima kindla eesmärgita. Meie saame aru, et asjata wäikekodanline noorus eneselt ei küsi, — kuhu nüüd? Materia on kõige liikumise ja elu alus. Mitte eetilised, esteetilised, ideelised rahusoowid, lõbutunded ja maitsmised, nende arendamine ja süwendamine ei määra ära meie liikumise sihti, waid materjaalsed, majanduslised olud, tingimised, milles meie elame, s. o. meie klassi tulewiku ja olewiku wäljawaated seltskondlise korra ning walmistusejõudude edenemise protsessis.

Kuhu siis minna?

Kas ühes skoutidega wõi koolinoorsoo liiduga? Kes on skoudid? Teine kooliõpilaste pataljoni wäljaanne rahuaaja kirjudes hilpudes töolisteklassi allarõhumise otstarbeks. Mis on nende siht? Koolinoorsoo kongress ütles, et need on militaristlikud, see tähendab sõja — tapmise — kunsti süwendamise organisatsioonid, kodanluse wäewõimu kaitseks. Kas wõiwad noored, kes eetilisi ja esteetilisi tundeid tahawad arendada, nende werikuningate taktikepi järele tantsida? Wiljandi kongress ütles — Ei. See on kahjulik noorusele, sest „sõda häwitab enam waimu kui keha (muidugi kodanlist waimu), nagu üks Narwa õppur kirjutab ja sellepärast arwas ka koolinoorsoo kongress, et ta tuleb „noorsoo keskelt likwideerida“. Aga kas sellega on sõda, kui „waimu häwitaja“ kahjutaks tehtud? Kui skoudid wõiks saada kodanluse wäewõimu

kaitsjaks, nagu seda olid kooliõpilaste pataljonid „wabadussõjas“, ehk nagu seda olid Riia üliõpilaste mustasajalised karistussalgad Balti parunite kaitseks 1905. a. punastel päiwil, siis ei ole meie koolinoorsool veel sugugi äramääratud tema teguwiis ja kohustused „waimu häwitaja“ suhtes.

Meile on see selge. Meie teame, et töölisteklass peab kogu ilmas walitsuse oma kätte wõtma ning wennasliidu looma teiste maade töölistega, sõdade rusahunnikutele, mida kapitalistilise ilma wastolud talle püüdnud. Töölisteklass kaotab siis ka sõja ja tema põhjused. Mitte kodanluse poolt, waid kodanluse wastu. Meie peame muutma walged skoudid punasteks — töölisteklassi walitsuse eestwõtjateks ja toetajateks.

Noored!

Kodanline wäewõim imeb meist meie elumaha. Meie peame andma kodanlusele jahipidamiseks kui ka rahu ajal, oma nooruse ja elu, teenides sõdurina, olles walwel tema wäewõimu kaitseks. Meie wendade, õdede ja wanemate seisukord muutub iga päewaga wiletsamaks, kuna kodanlus küllusesse upub. Sellele ülekohtule tuleb lõpp teha. Kõik noorproletaarlased punase lipu alla! Kõik wõitlusele!

Tule ühes, kes elada tahad,

Kelle kätes on nooruse jõud.

Tule ühes, kes wõitlust ihkad,

Tule ühes, kel waba on waim!

—Jupats—

2 $\frac{1}{2}$ Noorsoo Internatsioonil.

2 $\frac{1}{2}$ Noorsoo Internatsionaali kuuluvate organisatsioonide esimene rahwuswaheline konwerents peeti ära Austria ja Prantsuse sotsiaal-demokraatliste noorsoo ühingute algatusel 28. weebbruaril 1921. a. Wiinis — Austrias. Sellele konwerentsile olid kutsutud kõik organisatsioonid, kes enne sõda kuulusid Noorsoo Internatsionaali. Konwerents wõttis häälteenamusega wastu Saksamaa Kommunistliku Noorsoo ühingu poolt ettepanud resolutsiooni, et on juba olemas Internatsionaal — Noorsoo Komintern ja et kõik noorsoo ühinged peawad sellesse kuuluma. Kuid üksikud elemendid lõhkusid ühise wäerinna ja jätkasid eneste kuritegelist tööd proletaarliste noorsoo hulkade wastu sellega, et sealsamas kutsusid kokku eraldi konwerentsi, kuhu kommuniste juba enam ei lastud. Sellel konwerentsil olid esitatud Austria, Tshehho-Slowakia, Läti ja Lõuna-Slaawi sotsialdemokraatiline noorsugu, Saksamaa sotsiaal-proletaariline noorsugu ja Prantsuse sotsialistiline noorsugu. Konwerentsil otsustati asutada uus Noorsoo Internatsionaal, misjuures täidesaatwasse komiteesse läheb igast organisatsioonist üks esitaja. Konwerentsi päewakorras seisid: 1) Kohustused, missugused rewolutsioon Noorsoo organisatsioonidele pannud; 2) wõitlus militarismiga; 3) rahwuswa-

heliste ühenduste uuendamine sotsialistiliste noorsoo organisatsioonide wahel. Konwerentsil wõeti wastu programm, mis endas peale ülemaltoodud küsimussaldab ilma poliitilise seisukorra ülewaadet ja noorte organisatsioonide ja parteide wahekorrdi. Peale selle sai konwerentsil wäljatöötatud ka 2 $\frac{1}{2}$ Noorsoo Internatsionaali põhikiri.

Esimene (siamaani ka ainukene) täidesaatwa komitee kokkutulek oli 20. ja 21. mail 1. a. Wiinis. Esitatud olid Saksamaa, Tsheho-Slowakkia, Läti ja Austria. Täidesaatw komitee pööras üleskutsega kõige ilma töölisnoorsoo poole. Üleskutse on konwerentsi otsuste kordamine lühendatud kujul. Täidesaatw komitee otsustas määrata „Rahwuswahelise Noorsoo päewa“ — 30. oktoobriks 1921. a. Ühtlasi otsustati wälja anda iga kahe kuu tagant saksa keelset ajakirja „Die Sotsialistische Proletarierjugend-Internationale“.

2 $\frac{1}{2}$ Noorsoo Internatsionaali kuuluvatest organisatsioonidest on kõige tähtsam Austria ühing, mis 26.000 liikeline. Annab wälja häälekandjat „Noort Töölist“ 29.000 eksemplaaris. Niisama, kui Austria sotsiaal-demokraadid, müüs ka ühing sõja ajal proletaariaadi huwid maha. Sihilikult ei wõtnud sõja ajal Bernis ärapeetud noorsoo konwerentsist osa ja leidis ühtelugu

põhjuseid ja abinõusid, et takistada Schweitsis asuwa Noorsoo sekretariaadi tööd. Isegi „Noorsoo Internatsionaali“ müümise keelas ära ning katsus pahe- mat tiiva takistada rahwuswahelise sek- retariaadiga sidet pidada. Lõppude lõ- puks 1917. a. sai ta sellega hakkama, et heitis kommunistid ühingust wälja. Ühin- gu juhid, kes esimeseks andsid signaali wäerinna lõhkumiseks, jätkawad enda halwawat tegewust ka rahwuswahelises maastaabis. Kartuses, et töörahwa noorsoo hulgad tött kuulda saawad, ei lasknud nad enda wiimasele konwerent- sile Noorsoo Kominterni esitajat ja loo- busid enda esitaja saatmisest N. K. I. kongressile. Kogu Austria rewolutsiooni ajal oli ühing täielises ühenduses Renneri sotsiaal-demokraatidega ja juhtis nende waimus noorsoo liikumist; see teguwiis on täielikult töörahwa klas- sihuwide äraandmine. Ühingu peatüles- andeks on enda kaswatamine ja seegi kodanliste õpewiiside järele. Nii kir- jutab Mitschs: „Meie hindame liiga madalalt aktiivsete wäljaastumiste kas- watuslist wäärtust... Meie kaswatami- se programm ei kriipsuta alla majandus- lise wahekorjade walgustamise tarwi- dust“. Järjeliikult, proletariadi rewol- utsioonilisest wõitlusest osawõtmist ei peeta tarwilikuks! Jumala pärast — mitte mingisust poliitikat — ainult kas- watamine ja seegi kodanlise pädagoogi- ka wiisidel!

Lapseliku usu töttu parlamentlistesse reformidesse näeb ühing kodanlise wal- litsuse poolt antawates seadustes ainu- kest ja kõige paremat pääseteed prole- taarlise noorsoo majandulise olukorra parandamiseks.

Järgmiseks organisatsiooniks, täht- suse järele, on Saksa sotsiaal-proletaar- line noorsugu umbes 10 000 liikmega. Endise „Proletaarlise noorsoo“ ühingu konwerentsil 7.-XI—20 Leipzigit otsus- tati Noorsoo Kominterniga ühineda, mis- suguse otsusega vähemus (kuulub prae- gu Prol. Noorsoo ühingusse) rahule ei jäänud ja uut ühingat luua otsustas. Ühise wäerinna lõhkumise motiiviks toodi ette, et nemad tahta poliitiliste parteide suhtes täiesti erapooletud olla, kuna Noorsoo Kominterni kuulumine ühele parteile allumist tähendaks. Kuid tegelikult on nad Noorsoo Kominterni ja komm. parteide rewolutsioonilise poliiti- ka wastased ja „erapooletus“ läks neil

tarwis ainult selleks, et peita massede eest enda õiget nägu. „Erapooletus“ ei keelanud neid sugugi otsekohe läbirääki- mistesse astumast Saksamaa iseseiswa- te sotsialistide parteiga ja wiimasele kon- werentsil 15. ja 16. mail wõetigi ametli- kult iseseiswate programm wastu. Sar- nane oli siis see „erapooletus“!

Mis puutub nende waadetesse mas- sede kaswatamise üle, siis sõna- des tunnistawad nad aktiivsete wäljaastumiste kaswatuslist tähtsust, kuid tegelikus elus tarwitawad ainult puhtpädagoogilisi kaswatuswiisi- sid. Nende arwamise järele tugewneb kapitalistline klass peale sõda ja prole- tariaat nõrgeneb. Järjeliikult olla nüüd kodanlust palju raskem wõita kui enne sõda! Räägiwad noorsoole, et ta peab alati enesekaitsel olema. Teisiti tähendab see täielist lahtütlemist rewolutsioo- nilisest wõitlusest.

Tshehho-Slowakia sotsialistlike noor- soo ühing seisab koos kahest rahwusli- sest grupest — tshehi ja saksa. Kahe grupe peale kokku liikmeid 16.000 üm- ber. Ühing asutati Karlsbadi kongres- sil vähemusesse jäänute poolt, kuna kongressi enamus Noorsoo Kominterni- ga ühineda otsustas. Ühing annab wäl- ja kuukirja „Sotsialistline noorsugu“. Ühing tõendab, et tema on kooliks igale waatele ja sihile, see tähendab, ta ei ole muud, kui üks lobakoda. Nende ar- wates ei tohi noorsoo ühingud juhtida klassiwõitlust, waid peawad noortsugu niikaugele arendama, et ta juba ise tea- tud waliku teha wõib. Kuid kõik see loba ei takista neid sugugi igalpool sot- siaal-demokraatide „päästwat ewangee- liumi“ kuulutada ja enda seast wälja- kihutada neid, kes neid kritiseerida jul- gewad. Waatamata suure sõnademulina peale, eitawad nad siiski proletariaadi diktatuuri. Lubawad igasuguste wõima- likkude abinõudega häwitada kapitalist- list korda, kuid tegelikult saboteeritwad proletariaadi rewolutsioonilist wõitlust ja nende tegewus omandab ikka enam ja enam kultuurhariduslise iseloomu. Et nende keskel rahwusluse waim walit- seb, seda näeme sellest, et nende orga- nisatsioon on jagatud kahte rahwuslisse osakonda — tshehhi ja saksa, kes ühi- nemisest kuuldagi ei taha. Wõitluses kommunismiga mängiwad nad rahwus- listel tundmustel, kuna meie Tsheho-Slo-

wakia organisatsioon mõlemaid rahwuseid enda all ühendab.

Prantsuse sotsialistilise noorsoo konverentsil 1920. a. nowembris. Pariisis otsustas absoluutne enamus ühineda Noorsoo Kominterniga, kuna vähemus lahku löi ja eraldi organisatsiooni luua otsustas. Ühingu liikmeid umbkaudu 2.000 ümber. Wiini konverentsil ei tahtnud ühingu esitaja Lenè täpisealt liikmete arwu teatada, waid leppis ütelusega, et ühingu häälekandja „Punane täht“ antakse wälja 10.500 eksemplaaaris, mille järele siis ka liikmete arwu otsustada wõida. Kuna praegusel korral „Punase tähe“ wäljaandmine nullini langenud on, siis on sarnast liikmete arwu kindlaks määramise wiisi õige kahtlane tarwitada, kuid arwatawasti väheneb ka liikmete arw.

Sõja ajal gruppeerusid selle liikumise juhid Longueti ümber, kes rahu poolt rääkis ja sõjakrediitide — poolt hääletas. Ühing wõib praegusel korral elutada ainult selle tõttu, et ta toetust leiab Sotsialistliselt parteilt, millesse kuuluwad töölisteklassi äraandjad Renaudel, Thomas ja teised.

Ehk küll Lenè Wiinis teatas, et nende peaülesandeks olla wõitlus militarismiga, ei wõtnud nad siiski nende seltimceeste heaks midagi ette, kes antimilitaristliku kihutustöö pärast türmidesse topiti.

Läti ühing on, waatamata walitsuse toetuse peale, nõrk, kuna kommunistid, kes püranda alla surutud, sellewastu jõuna esinewad.

Lõuna-Slaawias nii ütelda — ühingud ei ole. Wiini kongressile ilmunud esitajale oli Sotsialistilise partei poolt mandaat antud. Õige wäikesed grupekesed on olemas Sloweenias, kuid need kuuluvad ennem sotsiaal-patriootide, kui tsentristide hulka. Senikaua, kui oli kommunistidel legaalne tegewuse wõimalus, ei olnud tsentristidest kuuldagi. Esitaja Wiini kongressil esitas, otsekoheselt üteldes, ainult iseennast.

Ka Wenemaa sotsiaal-rewolutsiooniline noorsugu kuulub Wiini kongressist saadik 2½ internatsionaali. Peale kahe esitaja, kes Wiini kongressil wiibisid, sellel ühingul rohkem liikmeid ei ole.

Wõideldes Noorsoo Kominterni wastu nõuawad tsentristlikud noorsoo ühingu, et rahwuslised ühingu oleksid täiesti rippumatud ja wõiksid, kas was-

tu wõtta, ehk tagasi lükata rahwuswaheliste kongresside otsuseid. Järjekul pole nende waatepunktilt rahwuswahelised kongressid muud midagi kui rahwuswahelised lobisemised, kus inimesed kokku tulewad, targutawad, ning seal wastuwõetud otsustel nii-kui-nii mingisugusi tagajärgi pole.

Sarnasel asutusel pole elu-õigust. Tõeline Internatsionaal peab ühendama ja organiseerima proletariaadi hulki, et jõuda proletaarilise rewolutsioonini.

Tsentristlised noorsoo organisatsioonid kinnitawad, et nemad wõitlewad proletariaadi ühise wäerinna eest ja seltsamal ajal asutawad uue noorsoo Internatsionaali. Nad ainult laiendawad lõhkumisetööd, laiendawad seda üle ilma, ning sellega aitawad kaasa kollasele Noorsoo Internatsionaalile.

Waatamata selle peale, et nad reformistlikku poliitikat ajawad, lähewad nad isekeskis ka weel lahku. Saksamaa ühing näeb noorsoo liikumises poliitilist liikumist ja on proletariaadi diktatuuri poolt, kuna Austria ühing noorsoo liikumises näeb ainult kultuurilisi ülesandeid ja ühes sellega on ka proletariaadi diktatuuri täieline wastane. See kõik näitab, kuiwõrd illusionilised on siledmed üksikute 2½ internatsionaali sektionide wahel.

Wõitlus proletaarilise noorsoo majandulise olukorra parandamise eest huwitab 2½ Noorsoo Internatsionaali õige wähe. Wiini konverentsil ei tehtud sellest juttugi. Ainult programmis on sellele üliwäga tähtsale küsimusele paar rida jäetud. Räägitakse töötawa noorsoo majandulise olukorra parandamisest „kui palju see wõimalik kapitalistilise ühiskonna raamides“.

Enda programmis hoiawad nad piinlikult seisukoha wõtmise eest proletariaadi diktatuuri kohta. Kuid siiski on terve nende programm kiidulaul kodanlilisele demokraatialle. Waatamata Wene rewolutsiooni kogemuste peale, mis igaõigused kahtlused kaotama peaks, räägiwad nad proletariaadile muinasjuttu, et on wõimalik wõita kodanlust ja maksmapanna kommunismust, jättes wahele diktatuuri ajajärku.

Lugedes nende programmi, saad mulje, et see Internatsionaal wõitlusorganisatsioon küll pole, waid puhtkaswatusline. Nad tahawad wabastada proletaarlist noorsugu kapitalistilise korra

pahedest, puutumata jättes pahede sün nitajat — kapitalistlist korda.

Proletaarlise noorsoo ühise väerina uuendamiseks, mida nad ise lõhkusid, astuvad nad läbirääkimistesse — kollase Noorsoo Internatsionaaliga. Seda tõendab esitaja saatmine kollase Noorsoo Internatsionaali Bielefeldi konverentsile. Seda moodi lähenewad nad ikka enam sarnasele reformistide tüübile, kes end enam sõnakõiksude taha ei warja, ning mis silmad awab neil,

kes petetud rewolutsioonilisest sõnademulinast.

Peale Austria, Saksa ja Tshehoslowakia ühingute kuuluvad 2½ Noorsoo Internatsionaali arwuliselt õige tähtsuseta noorte grupped. Et nad rewolutsioonilised sõnadetegijad on, siis wõiwad nende organisatsioonid mõnel maal õige kardetawaks saada. Sellepärast on waja neid paljastada ja nende wastu wõidelda.

Sport ja töölisnoorsugu.

Wanal hallil ajal tegid juba meie esised — orjad sporti. Weeti wägikaigast ja kisti üksteist juukseidpidi kõrtsudes ja kirikulaadal. Wõitja sai auhinnaks enamasti kortli wiina. Noorus wiskas rohelist aasal hundirastat ja kaswatas tiritamme. Mõisatall oli klubiks, kus traineeriti — paruni juhatusel silgusoolwee sisse kastetud wõtstega. Orjade jõud seisis tol ajal siis ka peaasjalikult istekoha wastupidawuses.

Spordi tehniline külg on ajajooksul teiseks muutunud.

Tänapäew peame endalt küsima: kas on töölisnoorsool ühist praeguse aja spordiga? Arwan kindlasti, et arusaajad noored kui ka wanad wastuwaidlemata ei hakka, et meil sporti täna ja tulewikus kui füüsilist (kehalist) kultuuri kõigiti arendada ja toetada tuleb.

Muidugi ei mõista meie spordi all seda, et ennast traineerime kunni kusa sagil mati peal püherdada wõime ja sellega leiba teenida. Ehk jälle sentimeeter peos kaela ja reie muskolid mõõdame ning siis tundide kaupa tõstekangisid rükima, kaela poogime wõi ulitsal käed harkis kui konnareied sammume. Selle spordiga on meil wähe ühist.

Mõni ehk ütleb, et töölisnoorsool tuleb 8—14 tundi päewas mammonakuningate kauka raskuseks higistada ja muskolid kulutada, — kus jatkub tal weel aega ja jõudu spordi tegemiseks? Seda keski salata ei saa, et kehwa toidu ja ülikurnamise tõttu töölisnoorsugu omale jõumehe muskolid kaswatada ei wõi, aga oma terwisiist seisukorda jõuab ta parandada küll. On rida tööharusid, mis tungiwalt nõuawad, et töölised spordiga tegemist teeksid, näituseks: kingsepad,

rätsepad, kudujad, kirjaladujad, keemiliste ainete juures töötajad jne. Terwe seeria muskolid seisab tööta ja sellepärast peaks tööline seiswaid kehaosasid wabal ajal liigutama. Teada on, et need muskolid, mis ei tööta, muutuwad ajajooksul kiduraks ja selle tagajärjel tekiwad teatud haigused. Hulk töölisnoorsugu liigub 17—18 a. wanuselt mööda salajaid ja awalikke urkaid ja sammub suwel „grünesse“ porujommi pudel taskus. Eks porujomm mõju organismi peale palju halwemalt kui kõige wäsi- numa inimlapse peale sport!

Ühte peame spordi juures silmas pidama ja nimelt, et sport ei muutuks tegijale jumalaks ja ta ei loobuks töölisklassi wõitluse üldsihist. Füüsiline ja waimline kultuur tuleb tasakaalu wiia oma klassi seisukohalt. Füüsiline kultuur ilmas on tehtud tööliskatega. Ainult walitsewad klassid oskasid seda oma huwides ära kasutada. Mõnituhat aastat tagasi oli Greekas ja Roomas füüsiline traineerimine suures lugupidamises. Orjade käed tagusid mõrke ja — samasugused orjad tegid mõõgaharjutusi ning weristasid siis üksteist tsirkuse areenal priiskawa klassi lõbustuseks ja ajawiiteks. Ja nõnda on see tänapäewani kestnud. Säherduse füüsilise kultuuri arendamine köidab töölishulki ikka rohkem köidikusse, kui sellega ühes ei arendata töölise klassilist iseteadwust. Toon ühe fakti pildina, kus füüsilist kultuuri arendatakse töölisklassi huwides. See on nõukogude Wenemaa.

Meil Eestis ei pane töölised oma füüsilise kultuuri peale rõhku, sest et ta majandusliselt wiletsas seisukorras on. Aga kus maailmas on see wiletsus wä-

hem? Ja sport sammub meil lapsekin-gades. Ei ole ühtegi elujõulist tööliste spordiseltsi, väljaarvatud „Walwaja“ spordi-osakond, mis hinge waagub. Töölisnoorsool on organiseerimisvõimalused ära võetud. Ei ühtegi ühingut ega klubi, kuhu töölisnoorus võiks koonduda. Tal puuduvad kooskämise võimalused, et ennast waimliselt ja füüsiliselt oma klassi seisukohalt arendada. Sellest peame üle saama, kas wõi karkutel hüpates.

Tallinnas asub kaks tugewamat kodanlist spordiseltsi „Kalew ja „Sport“. Kumbki 6—700 liikmega. Enam kui pooled neist — toetajad liikmed. Hiljuti lahkusid „Walwaja“ spordi-osakonnast 60 spordimeest pisikeste lahkkelide tõttu juhatusega. Enamasti kõik tööli-sed. Asutati spordiselts „Olümpia“ ja paljud neist töölistest läksid sinna. Kuid sopapoliitika ajamist nähes, kaowad nad sealt üksahaawal.

Kõigis maailma riikides püsiwad tugewad tööliste spordiseltsid ja liidud, kes ka omawahel wõistlusi — jõuproowisi toime paņewad. Soomes on „Töö Liit“, kellel praegu üle 3.000 liikme ja kes wõib wõistlustele wälja saata ligi 600 punast spordimeest. Eesti wabariik on siiski üks tuhandik maakerast, siia

mahub tööliste spordiselts küll ära. Ja see tuleb meil kiires korras luua. Ei saa tööline „Kalewis“ sporti teha, kus liikmeks kodanluse wõimuleupitaja — partisaan, kelle käed tööliste werest mitte puhtad ei ole.

Läheneb kewad, elu looduses tärkab — ühes sellega algab kerge-spordi hooaeg. Töölisnoorsugu peab seda ära kasutama, et puhata kopitanud töökoja õhust rohelisel aasal wärske õhu käes. Läheme wabasse loodusesse mängima, liikuma, puhast õhku kopsu tõmbama! Kaswagem osawateks ja julgeteks wõitlejateks! Tööliste füüsiline kultuur ei sihi oma arenemise piigiotsa mitte sinnapoole, et kaswatada üksikuid musklimehi. Waid — et kõik tööliklassiliikmed paisuks jõust ja julgusest. Agaramatel noortel tuleb spordiküsimus nihutada surnult punktilt. Traineerimise abinõude ja ruumide muretsemisest ikkagi kuidagi üle saab.

Tulewasele tööliste ühiskonnale on iga töowäeliikme füüsiline jõud kallis.

Noored, karastagem endid tulewasteks wõitlusteks waimliselt ija füüsiliselt!

Elagu töölisnoorus ja sport!

—t.

Noorsoo liikumine Eestis, ja wälismail.

Pärnumaa Sotsialistliku Noorsoo Ühingu sulgumine.

Möödaläinud aasta suwel asutas salk-kond noori proletaarlasti Üle-Pärnumaa-lise Sotsialistliku Noorsoo Ühingu. Ei saanud Ühing weel hoogugi wõtta tege-wuseks, kui äkki — hoopis ootamata poliitsei läbi Ühingu asutajatele teade too-di, et Ühing on „registrist maha kustutatud“ riigikohtu otsuse põhjal ja ette-kiirjutusel. Missuguse kriminaalse teo pärast? Kelle kaebtusel?

Riigikohus tegi selle otsuse „järelwalwe korras“ kohtuministri ettepanekul.

See on kodanluse uuematest wägi-tükkidest töölisnoorsoo liikumise kallal. Mõni aeg enne sõda keelati haridusmi-nistri poolt õpilastel osawõtmine sellest Ühingust. Aga seda oli töölisnoorsoo liikumise lämmatajatele wähe ja nüüd on Ühing sulatud.

Sellega häwitas kodanlus ainsa orga-nisatsiooni, kus töölisnoorsugu igapäise halli palgatöörja elu kõrwal millegile kõrgemale, aatelisemale elas.

Ei tohi olla mingit waimlist arene-mist töölikonnas — see paneks ju kõi-kuma liiwaleehitud kodanluse wunda-mendid. Wiletsates palgatingimistes ki-ratsewad noored tööliised Pärnu wabri-kutes. Tikuwabriku omanik on noorte kurnamise nähtawasti hüüdsõnaks wõt-nud, sest enamjagu ta töölistest on noo-red ja — saawad 60 mk. päewapalka. Laewatehases „Lennukis“ töötawad töö-lised ja kantselleiametnikud — ka ena-malt jaolt noored — üks nädal öösi ja teine — päewa. Mõnigi proletaarline noor tahaks õhtukursustel ennast waim-liselt täiendada, kuid tööolud ei luba, — tuleb ju teine nädal öösi töötada. Sa-muti kiratsewad noored ka nahawabri-kus ja mujal wäiksemates töökodades —

andudes wanemate eeskujul wiina aurudele.

Pärnu Sotsialistlik Noorsoo Ühing oli ainus töölisnoorsoo ühing Eestis. Ja see asjaolu annab Ühingu sulumisele tähtsuse, mille ulatus Pärnu maakonna piiridest laiem on. Kas ei kawatse Eesti herraste demokraatia oma pinnal sallida ühtegi töölisnoorsoo organisatsiooni?

Pärnu töölisnoorsoo ühingu sulumine olgu wael kord meeletuletuks kogu Eesti töölisnoorsoole: Mitte läbi roosiliste priilide waadelda demokraatli wabadusi põhiseaduse kaante wahel ja walitsuse protokollides, kus seisawad sõjaseaduse lõpetamise otsused. Waid — raugemata wõitlusele tööliste ühinemiswabaduse eest!

—it.

Pärnu koolinoorsoo Liit ja „Noor Töölina“.

Pärnu koolinoorsoo Liidu peakoosolekul tõsteti üles „Noore Töölise“ toetamise küsimus.

Toetamise ettepanek sai poolt 69 ja vastu — 81 häält. „Noor Töölina“ on juba oma esimese numbri ilmumisega wõitnud tulise poolehoidu ka õppiwa noorsoo hulgas. Seda tuleb loomulikult pidada, sest poolproletaarline ning proletaarline ollus on maakonna linnade keskkoolides kahtlemata enamuses.

Pärnu koolinoorsoo liidu peakoosoleku otsused.

Pärnu koolinoorsoo liidu peakoosolek 16. weebbruaril s. a. wõttis vastu kaks otsust, mis tähelepanuwäärilised.

Wiljandi „Sakala“ otsustati boikotti alla panna ja kõiki Eesti koolinoorsugu üles kutsuda seda boikotti läbi wiima. Otsuse põhjuseks on, et „Sakala“ liialdatuid ja täitsa barbaarselt kirjutatud artikleid koolinoorsoo Keskliidu kongressi ajal olnud „wäärnähtuste“ kohta tõi.

Teiseks otsusfati: „P. K. Liit tunnistab hiljuti ärarepetud Koolinoorsoo IV kongressi resolutsiooni skoutide suhtes õigeaks ja nõuab, et Eesti Koolinoorsoo liikumine oleks waba igasugustest kristlik-parempoolsetest surwetest ja peab tarwilikuks Koolinoorsoo waba enesemääramise õiguse — heameelega enda keskel nõuandjaid õpparkonnast nähes“.

Need resolutsioonid näitawad, kuidas Pärnu Koolinoorsugu seda seedib, mida kristlik haridusminister keedab.

Õppur.

Kink Pärnu skoutidele.

Skoute on Pärnus waewalt 50 inimest. Selles „wägewas malewas“ on suuremalt osalt hallparunite pojad. Kõik paremad elemendid on sellest liikumisest eemal, iseäranis peale selle, kui skoutid Koolinoorsoo liidust wälja heideti.

Kuid haridusminister on Pärnu skoutide malewa toetuseks 30 tuhat mk. määranud. See haridusministri määrus kõneleb selgelt, et walitsus Koolinoorsoost ei hooli ja abirahadega kunstlikult püüab elus hoida liikumist, mis hukka mõistetud.

—t.

Pärnu noorte ühingutest.

Peale „Waldhofi“ tselluloosi-wabriku purustamist wõib jutt olla ainult wäike-tööstuse ettevõtete ja mõningate keskmiste wabrikute töölisnoorsoost ning — teiselt poolt koolinoorsoost, millel tugew kiht jõukamat wäikekodanlist ning talupojalikku noortsugu.

Pärnu Noorproletaarlaste ühing, mis läinud aasta algul asutati, koondas teadlikuma osa noori töölisi ja teatud kihi koolinoorsoost. See oli esimene masseline proletaarline noorsoo ühing Pärnus. Liigete arw tõusis saja ligi, Pärnus. Liigete arw tõusis saja ligi, tegewus wõttis kohe suure hoo. Kuid sandarm pani oma käpa ühingule peale. Algasid tagakiusamised.

Pärnumaa sotsialistlik noorsoo ühing ei jõudnud oma tegewust õieti alustada, kui riigikohus ta surmas.

Peale nende ühingute ei ole Pärnus töölisnoorsoo ühinguid.

On olemas õpilaste ring „Taim“. See on pärit 1905. aastast. Kuid selles ühingu ei ole enam mingisugust opositsiooni waimu. Tal on 26 liiget, hiljuti heitis ta 5 õpilast wälja, kui liig käremeelseid.

Pärnu koolinoorsoo liit sai enesele alles aasta tagasi jalad alla. Siis asutati mitmesugused sektsioonid erialadel. Ainelise tõusuga saadi ka juba raamatukogu asutada ja täiendada. — Peale Wiljandi VI kongressi läi asi nagu kord keema. Aeti skoutid wälja ja kongressi otsused ära ei muudetud. Kuid „selts-

konna“ ja walitsuse reaktsioonilisele pealetungimisele midagi otsekohest näku ütelda ei juleta, cåk küll nähtakse selle waenulikkust noorsoo liikumise wastu. Tahetakse koduselt, liig alandlikult läbi ajada. Ka ei toeta „seltskond“ „Uudismaad“. „Uudismaa“ õhtul nähti seda „seltskonda“ ainult mõningad. Sarnastest nähtustest peaks ka Pärnu koolinoorsugu oma tarwilikud järeldused tegema.

Mitte kodanluselt ärge otsige tuge, waid proletariaadilt! Eck.

Narwa koolinoorsoost.

Narwas on noorsoo liikumine täiesti uinumas. Rasked tööolud wiivad ka siin noored proletaarlased laiali ja muisse linnadesse, kus töötangimised wähegi paremad. Need wähesed, kes weel mööda Narwa töökohti ja ametiasutusi laiali paisatud, on nii tapetud tööst, et neil kaob igasugune tahtmine organiseerumiseks. See lühike aeg, mis töö ja magamise wahel, kasutatakse kergeteks lõbudeks.

Soodsamates tingimustes on proletaarline koolinoorsugu. Ja selle rohkust Narwas ei wõi keegi salata. Näituseks on harwa suuremas keskkoolis kolmeneljandikku õppurkonnast tööliste ja kehwemate ametnikkude lapsi. Ka teistes keskkoolides on neid suur protsent, kuna algkoolid töölistnoorsooga täidetud on. Ent me „demokraatlik“ walitsus walwab isalikult, et „kurjuse“ seeme“ idanema ei pääseks. Keeluga: ilma pädagoogika nõukogu loata väljaspool kooli seiswate ühingute ja sotsialistlikkude noorsoo ühingute tegewusest mitte osa wõtta, on proletaarline koolinoorsugu eraldatud oma wendadest, kes tehastes ja wabrikutes töötawad. S Kuid ka proletaarlases õppurkonnas walitseb tukkumine ja waikus.

Mis oleks selle põhjuseks?

Skoute wõib meil — tänu Taarale — sõrmedel üles lugeda. Aga ka proletariaadi asja wastu ollakse ükskõikne. Kus isegi nii kaugele minnakse, et toda häbenetakse ja isegi, jah — isegi pilgatakse, too üle hirwitatakse. Kas ei olegi siis noor palgatöörja poeg-tütar enam sarnane, kui ta juba kord kooli — keskkooli astub?

Teised noored proletaarlased lasewad jälle endid eksitada ilusatest fraasidest,

rakett-lausetest. Nende hulgas lööb laeneid „Tarapita“. Loetakse waimustatult ülimaldsal keelel leidust, et „töölisliikumine pöranda alla surut“, et „noorsoo jõulised mahlad juhatakse waimualade pealt skoutingusse ja sporti“. Tahtmata kipub naeratus huultele ja sülg suhu, lugedes me moodsatelt sulameestelt seda wast nüüd — wabariigi neljandal aastal. Sest kes lihtsurelik wõib kindel olla, et need uued modernid „wabaduswõitlejad“ boheemkonnast, saades walitsuselt nõutawad abirahad, homme jälle uut „lippudewahetust“ ei näe; et nad homme jälle ei tarwita iseseiswuse aastapäewaks riimi; Eesti oma trikoloor — malewnoor... Ja ei laula:

Tõsta lipp! See westku, westku,
töötusest, mis kestku, kestku,
s i n i s e g a wiiratud,

M u s t a mulla põimuline,
lehw, w a l g e w õ i m u l i n e,
tormatud ja piiratud.

(Gustaw Suits).

Ärkage, Narwa proletaarlised noored!

Bauer arendab surwet koolinoorsoo wastu.

Ülespuhutud „wäärnähtused“ koolinoorsoo Keskliidu kongressi ajal Wiljandis annawad haridusmin-Bauerile asja täies ulatuses koolinoorsoo liikumise wastu marssida. Tallinna koolinoorsoo Liidu otsuse põhjal lahkusid Liidust Wiljandi „wäärnähtuste“ „tegelased“ — 60 sportlast. Pange tähele: s p o r t l a s t.

Kuid sportlaste pattude eest nuheldakse terwet koolinoorsugu. Liit pandi wilistlaste sandarmilise walwe ja käsutuse alla. Keelati ära „üleriikline noorte püha“ Tallinnas.

Päewaseige, et Wiljandi „wäärnähtused“ ainult ettekäändeks on walitsewale erakondadele. Tõepoolest aga on siin tegemist noorsoo wabaduste jäänuste lõpetamisega, sest et Wiljandi kongressi! awalikuks tulnud waim Eesti tõusikute walitsusele hirmu peale ajas.

Mitte taewaliitlane Bauer, waid terve kodanluse blokk on noorsoole päitseid pähe ajamas. „Waba Maa“ — kodanluse pahempoolsem häälekandja ütles, et nüüd wast alles koolinoorsoo tegewus wabale alusele seataksegi, kui Liit wilistlaste walwe ja eestkostmise

all on. O jah, ka tsaar oma Kassoga jätsid „wabaduse“ laulda „Booshe, tsar-ja hrani. . .“

Tallinna koolinoorsoo liidu peakoosolek 12. märtsil 1922 a.

Koosolek keerles peajasjalikult Tallinna koolinoorsoo liidu reorganiseerimise ümber. Küsimus, kas liidu organiseerimis-süsteem endiseks jätta või muudatusi ette wõtta, tekitas elawaid waielusi. Suurem osa koosolijaist kaldus reorganiseerimise poole ja nähti selles koolinoorsoo liikumise parandamist. See suurepäraline liikumisparandamine seisib waid selles, et wälja tõrjuda õppurhulki liidust ja asutada mingisugused mammapoegade „ringid“, kus kükitatakse „töö“ juures haridusministeeriumi salajaste ringkirajade põhjal.

Et töö wiljakam saabuks, nõudsid kodanlusjüngrid igale osakonnale iseseiswat kassat. Osakondadele iseseiswa kassa „läbi löömiseks“ oli liidu laulukoore mobiliseerinud terve oma koosseisu, kuid jäi vähemikku.

Koosolekul wõeti täiendusena päewakorda: Koolinoorsoo praegune olukord:

Küsimus käsitas peajasjalikult poliitilisi suhteid koolinoorsoos.

Punasena joonena käis kõnedest läbi rahulolematuse ja meelepaha surwete wastu, mis nende poolt tehtakse, kellel kunagi noorsoo huwid pole tähtsad olnud.

Loodeti, et haridusministeeriumi kitsendused ja pädagoogide eestkostmised awawad koolinoorsoo tuhmunud silmad ja kannawad hoogsamat wõitlushimu koolinoorsoo ridadesse. X.

Aastapäewa ohwrid.

24. weebruari s. a' aresteeriti nocred seltsilised Aliide Sommerling, Anette Toban, Helene Kamberg ja sms Kraiss, kes ühes tööliste hulgaga, isamaaliste laulude ajal punaste lipukestega ja Internatsionaali laulmisega kodanluse wastu meelt awaldasid.

Nimetatud seltsimeestele määrati igale kümme päewa aresti. —rk.

Noorte tööliste elu Tallinnas.

Dwigatelis — töötab 50—60 noort töölist. Õpipoiste palk 50—100 margani. Treiareis peale 100 marga

ei maksta. Jääb wist meistri kassasse. Meister on suur tülinorija. Tahad mõnes asjas sõna ütelda, siis läheb põrgu lahti. Lukusepa töökoja meister — optant maksab palka nagu heaks arwab. Iga sammu peal norib õpipoistega riidu, wanemad tööliselised kui majaomanikud, endid asjasse ei sega. Kui noorele palga lisa antakse, waatab mõnigi wanem tööline waenuliku pilguga. Töökojad häbemata külmad. Wõimata ilma kasukata töötada. Wabriku walitsusel kõrwad lukus, kui külmast saab kõneldud.

Tsellulooses tiris meister Kullerkann tihtipeale õpipoissa juukseid pidi. Õpipoiste pead olid sel „herral“ nuustikuks tööpinkide puhastamisel. Noorte kloppimine kippus igapäewaseks nähtuseks minema. Wabriku tööliste üldkoosolek nõudis direktorilt meistri tagandamist. Kutsuti töökaitses komisar Põllupüü wabrikusse. Meister oli 4-ja õpipoissi tihti peale toginud. Põllupüü soowitas meistri „herraga“ ära leppida. Arwas — ega sellest kohtuasjast midagi wälja ei tule. Säherdusi asju olla ennem palju ette tulnug ja sellest möödunud 2 ja rohkem aastaid, kuid keegi pole kohut nõudnud. Parem las' meister maksab wäikese waluraha ja „asi nudi“ ja õpipoisil pole muud, kui anna meistri „herra“ käel musi. Õpipoisid jäid siiski kangekaelselt oma otuse juure, toonitades — täna lepime ära ja suudleme meistri kätt, homme tirib meid jälle karwupidi. Lõpuks „maalis“ Põllupüü protokollis walmis. Üks noortest, kes tunnistamas käis, et peksmist näinud, küüditati juba wabriku wärawast wälja.

Balti puwilla wabrikus töötab 400—500 noorukest. Kangru saalis tükitöö. Noor tööline teenib 1600—2000 margani kuus. Poolmeistrid noriwad tubakat ja wiina noorte poiste käest. Kui ei anna tubakat, siis masinat ei puhasta ega paranda.

Ketrusjaoskonna 3 saali poolmeistril on meistri wõim. Kui ületunde ei tee, siis paigutatakse kohe teise kohta. Tuntud poolmeister Puusepp riidleb tihti peale oma armualustega ja kisub ka teisa riiu sekkä. Hiljuti löi oma kalikesse weriseks. Kui praaki töö juures ei jää, wiiakse tööline direktori juure. On aga praaki, siis määratakse praakimisjaoskonnas rahatrahwi. Nii

ehk teisiti — ikka tööline see patuoinas. Paar nädalat tagasi wõeti 16 aastane tütarlaps kinni. Olla „Kommunisti“ paki leidnud ja teistele „wärsket“ näidanud. Poolmeister trehwas nägema ja tütarlaps wõeti kinni. Poolmeister Puusepp käinud peale kaebamas. Arwab, et see tütarlaps teda ennem paar korda „Kommunisti“ weergudel paljastanud.

Ketrus jaoskonna saali poolmeister Kahu ähwardab tühiste asjade pärast lahtilaskmisega. Meister lubab wahel ära minna, aga Kahu punnib ikka wastu, meistri lubast hoolimata. Haiguse kodu ei lasta olla, waid pannakse päewa tööle. Töökoad külmad kui jääkeldrid. Kasukata wõimata masinate peal töötada. Kui inseneerile häda teatatakse, kästakse kotiga „jumala“ juurest sooja tuua.

Lutheri wabrikus noori kena loogu. Wist kusagil mujal ei saa õpilased nii närust palka, kui seal. Nõnda nimetatud õpetöökoda on wõrguks wabrikandile odawa tööjõu puudumisel. Õpilastel tuleb seal 23 marka päewas, 1½ aastat ametit õppida. Peale kursuse lõpetamist peab õpilane weel 1½ aastat wabrikus odawa palgaga töötama, et tiseri nime omada. Wabriku walitsus annab sihikindlalt säherdusi töid, kust juure õppida midagi pole. Wabrikant näeb heameelega, et õpipoiss ka sellegi unustaks, mida õpetöökodas õppis. Pärast on noored töölised sunnitud, kui nad mustatööde peale minna ei taha, lihtsamate puutööde peale üle minema. Sel kombel kaswatab wabrikant omale põliseid seeklasi. Tööline ametit hästi ei oska ja sellepärast kardab alati töölt lahtilaskmist ja seda Lutheri aksionäärid soowiwadki.

Johanson'i paberiwabrikus teewad baptistid noorte keskel kihutustööd. Kutsutakse nende laulusi ja muusikakoori palwemaija kuulama. Nuhkide häälkandjat „Edu“ tassitakse pakkide kombel wabrikusse Letneri ja teiste poolt. Noored häwitawad kõik nende suured kirjanduse pakid.

Ilmarises sunnitakse noori töölisi ületuhde tegema. Kui ei taha jääda — ähwardatakse wärawast wälja pookida. Tööd pead tegema kui kwalifitseeritud tööline, aga palka makstakse õpipoiste normide järgi. Hoowi töölt lasti 2 noort töölisi lahti. Nende näod ei meeldinud meistrile. Metallitöölise üh.

reorganiseerimise nädala puhul tegid noored hästi ühisuse kasuks kihutustööd.

Kompasna uulitsal asuwas kompweki wabrikus noorte seisukord wilets. Noorte naistööliste peale awaldakse meistri poolt surwet. Poliitikast ei tohi kõssatagi. Lubatakse kohe ukse taha lüüa. Palk 60—100 margani päewas.

Saapawabrik „Estoking'is“ pandi Saksamaalt kohale jõudnud meistrite abil nõndanimetud „raudne“ kord maksma. Ei lasta töölistel wanemaid walida. Taheti walida, selle eest heideti paar töölisi uulitsale. 60 töölisest ainult 6 ühisuse liikmed. Noorte tööliste igapäewane elu näitab, et „noorus ius aeg“ teips mitte pole. Töökodades ja wabrikutes ümberkäimine toores. Päewapalgad nigelad. Kõrgem palk tükitööga 100 mk. päewas.

Töölisnoorus! Ülemaeg on majanduslist wõitlust alustada oma elujärje parandamiseks. Astuge tööliste ühisuste liigeteks ja nõudke, et ühisuste juhatused noorte asjade kaitseks tugewamini wälja astuks.

Asutage kõikide töölisühisuste juure noorsoo komisjonid, kes teie wiletsa seisukorda weidi lahendaks. —t.

Baltimaa Kommunistlikkude Noorte Ühingute konwerents.

1. märtsil ilmunud „Noorest Proletaarlastest“ kuuleme, et 6.—7. jaanuaril on Riias pöranda all ära peetud Baltimaade, nimelt — Eesti, Läti ja Leedu Komm. Noorsoo ühingute esimene konwerents. On muu seas ka wastu wõetud otsus nende kolme riigi Komm. Noorsoo ühingute tegewuse ühtlustamise kohta. See ühtlustamine tahetakse ellu wiia Baltiriikide Komm. Noorsoo ühingute büroo kaudu, mis Komm. Noorsoo Internatsionaali juures asub. Tahetakse ära määrata ühist noorsoo päewa, wälja anda informatsiooni bulleteni ja broshüüri töölisnoorsoo liikumise kohta Balti riikides. Peale selle oleks weel nimetada noorsoo majanduslise wõitluse progarammi, mis kongressil wastu wõeti.

Hiljem on Riias ka Lätimaa Komm. Noorsoo ühingu teine kongress ära peetud, ka pöranda all.

Ülewenemaaline Eesti noorte konverents.

„Edasist“ näeme, et Peterburis weeb-ruari esimestel päewadel on ära peetud esimene Ülewenemaaline Kommunistliku Noorsoo ühingu konverents.

Tuleb tähele panna et see konverents on otsustanud, et „tuleb hoiduda järskutest üleminekutest keele uuenduse alal, „mis takistawad laiemail hulgil kirjandusest aru saada“. Meil pidasid mõned noored Peterburi „Noorte Kommunaaride“, siurukeelt järeldamise wääriliseks. Ent nüüd on sealgi reaktioon tekkinud ning on hakatud huwitust tundma selle wastu, et „laiemail hulgil“ oleks võimalik kirjakeelest „aru saada“. Jah, uus majanduspoliitika awaldab tõesti terwendawat mõju.

Uude Keskbüroosse waliti järgmised noored kommunaarid: **L i n k h o l m**, **S t e p a n o w** ja **T ö r w a**. Kandidaatideks: **Rähni** ja **Tõruke**.

Konverentsil oli esitatud 639 ühingu liiget 16 saadikuga, neist 3 naisterahwast. Wanaduse järele oli saadikuid: 18—20 aastaseid 5, 20—23 a. 6, 20—25 a. 4 ja üle 25 a. wanad oli 1. Hariduse järele oli: 9 algkooli ja 7 keskkooli haridusega.

Noorsoo liikumine Lätis.

Noorsoo liikumine algas Lätis 1904. a. Sel ajajärgul enne 1905. a. rewolutsiooni oli mitmel pool Lätimaa nurgas poolproletaarlised noorte organisatsioonid, kes suuremalt osalt s.-d. parteile sümpatiseerisid ja tol ajal pöranda all töötasid. Omawahelist sidet üldlätlises masstaabis neil weel ei olnud, waid pidasid sidet kohaliste partei rühmadega. Nende koosseis oli peaaegselt intelligentslik noorsugu. Tegewus organisatsioonides wäljendus peaaegselt kihutustöös, s. o. keelatud kirjanduse lugemises ja laialilaulutamises. Mõned ringid andsid isegi käsikirjas ajakirje wälja. 1905. a. rewolutsioon andis sellele liikumisele tõuke. Ringi liikmed asusid aktiivselt rewolutsioonilisele tööle. Sellele järgnenud reaktsioon tappis paljud — järele jäänud, intelligentlikud tüübid lahkuwad s.-d. organisatsioonist, leppides makswa korraga. Tõuke sellele lahkumisele andis weel kirjanduse dekatentism. Ainult väike osa liikmeist jääwad organisatsiooni, peaaegselt tööliste kihist ning jatkawad oma tege-

wust pöranda all. 1908—1909. a. sulawad need ringid parteiga ühte.

1917. a. rewolutsioon annab jälle uue tõuke noorsoo liikumisele. Organiseeritakse s.-d. kollektiivse okkupeerimata Liiwimaa osas. 1917. a. peetakse ka esimene üle Lätimaa noorte kongress. Sellest kongressist wõtawad ka aktiivselt osa nõndanimetud internatsionalistid, kes sel ajal ühes töötasid enamlastega. Kongressil walitud keskkomitees said nad siis enamuse. Organiseerimise alal tegi see kongress põhjapaneva töö. Kuid Riia ärarõumisega augustis 1917. a. andis Saksa imperialism suure hoobi sellele organisatsioonile. Keskkomitee liikmeid piinati surnuks, muist said ära põgeneda Nõukogude Wenemaale. Alalejäänud organisatsioonid Liiwimaal jäid ilma keskkohata. Nende side katkes. Kutsuti kokku uus kongress. Selleks ajaks selgus internatsionalistide siht ja pale. Noored hakkasid neid eneste keskeid wälja rookima. Kongress oli nende wastu umbusklik. Uude keskkomiteesse waliti ainult noored, kes omaks tunnistasid enamlaste programmi.

Selles osas, mis oli sakslaste poolt okkupeeritud, töötasid s.-d. organisatsioonid pöranda all edasi. Siin katsusid s.-d. oma opportunistlist mõju töölisnoorsoo peale laotada. Algas äge wõitlus enamlise noorsoo ja vähemlaste sabassõrkijate noorte wahel. Täiskaswanute vähemlaste juhid hakkasid end okkupatsiooni wõimudele külge passima. Nende paenlaste taktika ei rahuldanud noori ja lõhe oli möödapääsemata. See sündis 1918. a. kewadel. Wähemlaste poole läksid kõigest 13 liiget — suurem osa ühines enamlaste seisukohaga.

S.-d. enamlaste noorsoo organisatsioon jätkas aktiivselt oma tööd kunni 1919. aastani. Ta wõttis aktiivselt kõigest wastuhakkamisest osa. Nõukogude walitsuse päwil wõttis ühing tegelikult osa töörahwa walitsuse kindlustamisest. Sel ajal korraldas ta alalisi ettelugemisi ja tegi tagajärjerikkalt kaswatustööd. Aprillis 1919. a. oli kongress, kus ühing ümber nimetati komm. noorsoo ühinguks. Kongressil oli esitud ligi 2000 organiseeritud noorproletaarlast (ja seegi ainult Liiwimaa osast, sest Lõunapoolne Kuramaa oli sakslaste poolt okkupeeritud). Ühing andis wälja ka oma häälekandjat „Jaunais Komunars“, mil-

lest ainult üks number sai ilmuda, sest et sotsiaal-äraandjad ühes Balti parunite, Läti ja Eesti kodanluse abiga suutsid Nõukogude võimu murda. Suurem osa komm. noorsoo ühingu liikmeist oli sunnitud ühes Punase Armeega Lätist lahkuma ja ainult osa alalejääjaid jätkasid hirmsates põranaalustes tingimistes ja tagakiusamistes illegaalselt endist tööd. See komm. noorsoo ühing töötas kunni senniajani pöranda all kõigi arreteerimiste ja walge terrori peale vaatamata. Rasked oiid need kaotused noortele töölistele, mida Läti kodanluse iseseiswusele sadade tapetute ning santidena sotsiaaläraandjate ja walgekaartlaste poolt ohwriks toodi. Paljud kõdunewad praegu weel türmides. Kuid kõigi nende ohwrite peale vaatamata on noored suutnud walge terrori surmawikatile wastu panna ja jaanuaris 1922.a. ärapidada II-se üldlättilise kongressi, muidugi pöranda all. Ühing annab praegu kolm ajakirja wälja: „Jaunais Komunars“, „Jaunais Argins“ ja „Noorte õigus“. Ühingu liikmed nähtawasti wõtawad osa ka leegalsetest noorte organisatsioonidest agitatsiooni ja propaganda eesmärgiga. Kuid ühingu sisemises elus ei ole sellest midagi teada ja selle juures meie pikemalt ei peata.

Nüüd mõni sõna s.-d. noorsoo organisatsioonist. Meie jäime peatama sinna, kus see organisatsioon kaheks lõhenes. Sinna jäid, nagu ma juba ütlesin, 13 liiget, millest 4 ägedat wähemlaste liiderit olid. Kunni 1919. a. tegi see rühm mõnesugust tööd, kuid Nõukogude walitsuse ajajärgus lagunes ta lõpuliikult. Nimetatud liiderid ühes Balti parunitega sõitsid Liibawisse, ülejäänud aga ühinesid komm. noorsoo ühinguga. Liibawis hakkasid need liiderid tegutsema, kuid ka siin olid noorproletaarlased niivõrd arenenud, et nende ridadesse astusid ainult üksikud. Kuid poliitiline seisukord oli niisugune, et oli tarwis wälja astuda kodanlusega Nõukogude wastu, muidu oleks pidanud laew purjetama kaugemale kui Liibawi. Niisugune aktiivne wäljaastumine oli kõikide wähemliste noorte ühingute ja partei liiderite ja liikmete toetusel Bruno Kalwini eestwõttel Ulmanise poliitilise kaitsepolitsei toetuseks. Peale enamlaste walitsuse langemise tulid kõik need noored salapolitseinikud Riiga tagasi ja hakkasid seal organiseerima ühingut. Kuid

see ei läinud neil korda. Töölisnoorsugu ei astunud neisse organisatsioonidesse mitte. 1920. a. katsusid nad ka wälja anda oma häälekandjat „Darba Jauntane“, ehk wast see tõmbab. Kuid ajakirja keegi ei ostnud ja pärast kahe numbri ilmumist suri see loomulikku surma. 1921. aastal wõeti siin uuesti ümberkorraldus ette Wiini tsentristide rahwuswahelise noorte Internatsionaali alusel. Kogu opportunistiline noorsugu kõneleb Wiini kongressist, millest ka üks Läti esitaja osa wõttis. Meil ei ole see asi iseenesest nii tähtis, kui see, et nad seal wale tasi d ja a s j a t a keksisid oma surnukeha — ühingu juures, milles olewat 500 organiseeritud noort. Käesolewa aasta algul ärapeetud nende kongress näitas aga hoopis teisi arwusi, nimelt, et see ühing eneses loeb waewalt üle 100 liikme. Senni töötas see organisatsioon ainult Riias enam wähem aktiivsel, kus partei liiderid korraldasid miitinguid, loenguid ja mõne spordipidu.

Kodanlistest noorsoo organisatsioonidest on olemas nõndanimetatud „Läti noorsoo organisatsioonid“, kes korraldavad oma liikmetele pidu- ja lõbuõhtuid, mis hallparunliku ja kodanlise noorsoo ideaal. Kogu oma tegewuse ajal suure hiljaksjäämisega on nad wälja lasknud ainult oma ajakirja ühe numbri „Swajgschnu Strelneeks“. Liikmeid on neis organisatsioonides umbes 10.000 ümber.

Teine samasihiline kodanline noorsoo organisatsioon on „rahwuslik noorsoo ühing“. Tema sihid ja tegewus on sarnane eelmise ühingu omaga. 1921. a. suutis ta wälja anda ühe numbri oma häälekandjat „Dsintorseme“, kuid et seda keegi ei ostnud, jäi see seisma. Mõlemad need ühingud saawad walitsuse käest oma tegewuse „tõstmiseks“ mitusada tuhat rubla toetuseks.

Wäiksearwulisematest kodanlistest noorsoo organisatsioonidest wõiks nimetada weel boyskoute ja kristliku noorsoo ühingut. Kõik need organisatsioonid on olemas üldlättilises masstaabis. Kuid kohtil on weel mitmesugused spordiringid, nõndasama ka puhtwalgekaartlaste rühmad „Noored Kotkad“.

Peale selle on maal kui ka linnas edumeelseid noorte rühmitusi, nagu ametitühisuslikud sektsioonid, kus organiseeritud umbes 1500 noort tööllist. Nende organisatsioonide peategewus on koonda-

tud peasjalikult majanduslise wõitluse ja hariduslise töö ümber.

Ka edumeelsete intelligentide organisatsioonidest wõiks nimetada klubisi ülikooli ja Kõrgema rahwakooli juures. Mõlemad töötawad väga energiliselt, käsikäes ametiühisuste sektsioonidega. Need klubid annawad ka üheskoos wälja trükitud ajakirja „Nahkoschee“, mis praegu ainuke edumeelne ajakiri Lätis.

L.

Kauge Idamaade rewolutsioonilise noorsoo kongress.

30. jaanuaril s. a. awati Moskwas pidulikult Idamaade rewolutsioonilise noorsoo kongress.

Kommunistliku Noorsoo Internatsionaali nimel terwitas ja awas kongressi sms. Schatskin. Kongressi terwitas ka Kommunistliku Internatsionaali nimel sms. Bela Kun.

Peale selle kuulati ära veel rida teisi terwitusi. Päewakorras oli: 1) Kommunistlik noorsoo Internatsionaal ja tema wahekord kauge Idamaade noorsooga; 2) aruanded kohtadelt; 3) noorte ülesanded ja manifest. Esitatud oli neli maad: Jaapan, Hiina, Korea ja Mongoolia. — 30 organisatsiooni ja 165.480 organiseeritud noort.

Saadikuid oli: Koreast — 16 otsustawa ja 3 nõuandwa häälega; Hiinast — 22 otsustawa ja 7 nõuandwahäälega; Jaapanist — 5 otsustawa häälega; Mongooliast — 15 otsustawa häälega.

Täidesaatwa komitee liige sms. Schiller esines aruandega esimese päewakorra punkti kohta. Ta peatas kom. noorsoo ühingute ajaloo ja tekkimise juures Euroopas ja Ameerikas 20. aastasajal. Wenemaa rewolutsioon sai ka noorsoo liikumise pöörde punktiks Läänes ja Ameerikas. 1919. a. wõeti vastu kommunistlised loosungid ja ühineti Kommunistlikuks Noorsoo Internatsionaaliks. Praegu on peaaegu igas riigis kom. noorsoo ühingud. Wastandina 2 ja 2½ Internatsionaalile on asumaade noorsugu meie wennad ja meie teame, et ainult ühes nendega wõime meie kogu inimkonda wabastada kapitalismi wägipallast.

Korea. Korea kom. noorsoo ühingu esitaja teatab, et kunni wiimase ajani lapsed pidid täitma kõiki perekonna pühaid kombeid. Wäljamaa kapitaali

maaletulekuga hakkas noorsugu täitma wabrikuid, töökodasid ja ettevõtteid, kus neid praegu töötab 30.000 inimest. Tööpäew on 10—12 tundi. Tööpalk on väga madal. Suur puudus ajab lapsi 10-aastaselt ja waremalt wabrikusse. Põllumajanduses on 200.000 noort töolist. Koolisid on kogu Koreas 1.237. Õppus on suuremalt osalt Jaapani keeles. Uusi koole Jaapan ei awa ja neisse wõib peaseda ainult wiies osa soovijatest. Koreas on mitu noorsoo ühingut. Esimene asutati 1896. aastal. 1903. aastal asutati kristlik noorte ühing 1906. aastal asutati õppurite ühing. Kõik need ühingud tegid haridustööd, kuid peale seda, kui Korea sai okkupeeritud Jaapani poolt, muutusid need ühingud rewolutsiooniliseks propaganda organisatsioonideks. Kogu Korea on 600 mitmesugust noorsoo organisatsiooni. Kunni sennijani uskus Korea noorsugu tsiwiliseeritud rahwaste abiandmise jute. Washingtoni konwerents purustas wiimased lootused. Nüüd teab noorus, et wabanemine on wõimalik ainult liitus — ühenduses punase noorusega.

Hiinamaa. Hiina tööstuses arwatakse 2 miljoni ümber noorproletaarlast, kellest 250.000 on nooremad kui 18 aastat. Kogu kapitalistlik tööstus on wäljamaa kapitalistide käes ja noorproletaarlaste kurnamine on seal hirksam kui kusagil mujal. Nad saawad keskmiselt 16 ceni (kop.) päewas, see on pool täiskaswanute tööpalgast. Tööpäew alaealistel ei ole kunagi vähem kui 10 tundi. Ainult 10% kogu noorproletaarlastest on kirjaoskajad. Suurem osa noori on alles organiseerimata. Wäga raske on õpilaste seisukord ka wäike-tööstuses, kus töötab 2 miljoni alaealist. Nad on tõsises mõttes orja seisukorras ja ei saa kolme aasta jooksul mingisugust palka. Halb on ka talupoegade noorsoo seisukord. Kooliasjandus on külas mahajäänud; mitte rohkem kui 3% käiwad koolis. Juhtub, et talupojad näija aegadel oma tütreid müüwad ja seadus ei keela seda mitte.

Peale ränka wäljamaa kapitaali rühmist tõstsid haritlased mässu. 1911. aasta rewolutsioon oli noorte kätetöö. 1919. a. tekkis õpilaste ühing Schanghai, kel 250.000 liiget. See ühing wõitleb maa wabastamise eest Jaapani imperialismi alt, kui ka walitsuse korra de-

mokratiseerimise, kooliasjanduse parandamise j. n. e. eest. Ehk see liikumine on küll kodanline, kuid temal on siiski rewolutsiooniline iseloom.

Mongoolia. Noorproletaarlaste raske majandusline ja poliitiline seisukord on tingitud maa raskest seisukorrast. Steppides asuw noorsugu on kirjaoskamata. Koolisi on Mongoolias väga vähe. Noorproletaarlaste liikumine on alles noor. On olemas noorte ühing, kes seab oma ülesandeks noorte huwikaitsemise, kasvatustöö rahwawäelaste keskel ja wabastamise wüürstide ja khaanide kurnamise ikkest j. n. e. Ühingu ülesanne on astuda kogu ilma töölisnoorsoo wennalikku peresse — kom. noorsoo Internatsionaali.

Jaapan. Raske on Jaapanis töötawa noorsoo seisukord, kuid weel raskem tema organisatsioonide töö. Jaapani kodanlus kihwtitas oma imperialismiga mitte ainult rikaste lapsed, waid ka tööliste ja talupoegade noorsoo. Kuid praegu kaswab ja organiseerib end uus jõud — linna proletariaat ja töölisnoorsugu. Nad sünnitawad oma ühingu ja anarho-kommunistlikud organisatsioonid. 1918.—19. on töötawa noorsoo ja haritlaste wõitluse algus rahwawalituse ja kapitalistlike korra kukutamise eest. Kaswab sõnakuulmatus walitsewa korra ja wõimude wastu. Wiimase mobilisatsiooni puhul jäid ilmutata 33.000 noort töolist. Senmini Jaapanis kom. noorsoo ühingut ei olnud. Praegu tehakse energilist tööd tema organiseerimiseks.

Aruandega Kauge Ida maade noorsoo liikumisest esineb sms. Daalin. Ta näitab, et noorsoo liikumine seal on üldpoliitiline liikumine. Kõik andmed oletawad ja kõnelewad sellest, et noorsoo liikumisel on sügawad juured Idamaade oludes. Aruandaja näitab, et Hiinas kom. noorsoo liikumine ei ole veel maseline, kuigi seal wiimasel ajal on märgata selles asjas murrangut. Noorte kom. ühingu ülesanne on anda sellele liikumisele kindel kuju. Selleks peab ta asjalikult oma poliitilise tegewuskawa kindlaks määrama ja muutuma noorproletaarlaste huwide kaitsjaks orgaaniks. Seda tegi kongress.

Poliitilised ülesanded on väga mitmekesised. Jaapanis tuleb poliitilist liikumist juhtida walitsuse wormide demo-

kratiseerimise poole, Koreas ja Hiinas rahwuslisele wabanemisele ja Mongoolias saawutatud seisukohtade kindlustamisele. Peale selle peab igal maal wõitlust pidama: koosoleku-, sõna-, trüki-, ühinemise j. n. e. wabaduste eest. Iseäranis laialdaselt tuleb tööd korraldada talupoegade noorsoo seas. Tarwis on laialdast kihutustööd teha tütarlaste keskel, et wabastada neid kodanluse mõju alt.

Organiseerimise alal tuleb läbiwiia keskendusesüsteem, mis tuntawalt kergendab rewolutsiooniliste ülesannete läbiwiimist. Praegune liikumine on küll esimene wõitlusjärk ning liikumise algus, kuid ta toob igapäewaga ikka enam ja enam noori wõitlusritta kommunismi lipu alla, — uue wabama ilmakorra teostamiseks. S.

Inglismaa.

Kunni 1914. aastani ei olnud terwe Inglismaal ühtegi töölisnoorsoo organisatsiooni. Ainult Shotimaal oli sotsialistiline koolinoorsoo liikumine, kuid sel oli tugew usuline wärw. Sealt arenes wälja liikumine proletaarlistes pühapäewakoolides, millest nii noored kui täiskaswanud osa wõtsid. Sellel liikumisel puudus kindel marksistlik programm.

Mujal Inglismaal aga ei olnud kunni 1916. aastani ühtegi noorte ega laste rühmitust, mis klassiwõitluse alusel oleks seisnud. Ainult mõned üksikud seltsimehed tegid sõja ajal katse alustada wõitlust sõja wastu. Nii ilmus sm. Stewardi wäljaandel ajaleht „The Rebel“. Steward oli ühest Karl Liebknechti broshüürist leidnud militarismiwastase wõitluse tuuma ja tegi katse sõjawastast liikumist õigestesse rööbastesse juhtida nende juures, kes usulistel põhjustel sõjateenistuse wastu olid. Aga need katsed ei õnnestanud. Warsti pandi see ajaleht kinni.

Sõja lõppemisel aga asutati „Sotsialistiline Noorsoo Liit“ (Socialist Young People League), kes „Punast Lippu“ (Red Flag) wälja andis. Pärast nimetasid nad endid „Noorte Tööliste Liiduks“ (Young Workers League) ja oma häälekandja „Nooreks Tööliseks“ („The Young Worker“). Aga see liikumine ei ulatanud Londonist kaugemale. Oli umbes kümme gruppi 2—300 liikmega.

Kommunistliku Noorsoo Internatsionaali täidesaatwa komitee algatusel oli 26. augustil 1921. a. Birminghamis konverents, kus Noorte Töölise Liit ühes teiste Londoni gruppidega ja pühapäevakoolide liikumisega esitatud oli. Seal pandi Inglismaa Kommunistlikule Noorsoo Ühingule alus.

Organiseerimise töö on täies hoos. Ühingu tegewus sünnib iseäralistes Inglismaa oludes, kus töölisehulk poliitilist võitlust pelgab. Ennenägemata tööpuudus on iseäranis walusalt töölisnoorsugu tabanud. Lähemal ajal tuleb noore ühingu esimene ülemaaline kongress kokku. Ühingu häälekandja nimi on „Noor kommunist“.

Prantsusmaa

Sündikalistline noorsoo liikumine.

14. aug. 1921. aastal peeti St. Nazaire linnas Lääne-Prantsusmaa sündikalistlise organisatsiooni kongress ära. Kui juba üksikute rühmade esitus nõrk oli (kongressil oli kõigest 55 rühma esitatud), siis tõendab liikmete arvu väheesus, milleks siin ametlikke arwusid toome, nende organisatsioonide nõrkust. See tõendab meile, et ainukestena Prantsusmaa rewolutsiooniliste noorte esitajana esinewad ainult kommunistlikud noorsoo organisatsioonid. Sektsioonides, kus weel aasta tagasi, 50—80 liiget oli, on tänawu 30—280 liiget. Kongressi aruandes tuli ilmsiks, et sarnane seisukord omane on kõigile organisatsioonidele, igalpool on suurt liikmearwu kahane mist märgata.

Selle liikumise nõrgenemise põhjustena võib nimetada ka liikmete hoolimatuse kõrwal liialdust spordi alal. Ning teist põhjust näitab weel kongressi poolt wastu wõetud otsus naisrühmade organiseerimises. Kas on siis sündikalistlised organisatsioonid oma põhimõttest: waba armastus — loobunud? Wõi on nad jälle ehk kodanluse seisukohale lähinend, et naisterahwas arenemise takistajaks olla?

Meie aga arwame, et selle organisatsiooni lagunemise põhjus palju sügawamal pesitseb, sest Prantsusmaa rewolutsiooniline noorsugu nõuab ka rewolutsioonilist programmi. Sest lõöksõnadega nagu „antimilitarism“ igasugusel juhtumisel, „kaswatuse instituut“ ja „hariduse rühmad“ j. n. e. meie päiwil noort

sugu enam organisatsioonidesse ei tõmba. Noorsugu nõuab tegewust ja see puudub sündikalistidel täiesti. Mitte üheski noortsugu huwitawas küsimuses, pole nad senni seisukohta wõtnud, ametiühisuste küsimuses kuulutawad nad endid erapooletuks, kuid siiski saawad ametiühisuse bürokraatia poolt ainelist toetust; kaswatuse küsimuses on nad puhtkollase Internatsionaali seisukohal.

Antimilitarismis on nad rewolutsioonilisele proletariaadile risti wastu käiwal seisukohal, s. o. igasuguse militarismi kohta peab seisukoha wõtma ja kõik sõjawäed tulewad laiali ajada, see on nende waade. Nad ei ole Wene rewolutsioonist midagi õppinud; nad ei taha sellest midagi kuulda, et rewolutsioonilisel proletariaadil punast sõjawäge waja on, kui ta kapitalismi üle wõitu tahab saada. Kommunistliku noorsooga nad käsikäes töötada ei taha, selle asemele on aga „ühel arusaamisel“ Haagis istuwate kodanlaste rahujutustajataga ja selle rahuarmastajate Internatsionaaliga.

Liikumine, mis sarnases sihis enesele sõpru otsib, ei ole kellegi töölisnoorsoo liikumine, waid kodanluse pilli järele tantsimine. st.

Türgimaa.

Waewalt on Türgi wähestel seltsimeestel, Türgi kodanluse ja liitlaste kahekordse surwe peale waatamata, korda läinud esimesi samme teha Komm. Noorsoo ühingute organiseerimises, kuid juba terwe rea tööd ära on teinud, wene seltsimeeste eeskujul, tööliste talupoja-noorsoo seas. Igal pool on nad klubide loomisele, ettekannete ja waieluste korraldamisele asunud, et laialisi töötawa noorsoo hulki klubisse tõmmata, ning neid rewolutsioonilisele wõitlusele ette walmistada. Kuigi Türgi seltsimeestel puudub täieline legaalne tegewuse wõimalus, nii ei wõinud nad 4-al septembril korraldada awalikke demonstratsioone ja koosolekuid, kuid siiski teewad ühingu kollektiivid suurt agitatsiooni ja propaganda tööd. Kollektiivide ja nende liikmete arw kaswab alata. Kirjanduse järele tuntakse suurt wadjadust, kuid seda on raske korraldada raskete pörandaluste tingimiste tõttu. Siiski on korda läinud omal jõul wälja anda üksikuid broshüüre. Wõime

edaspidigi Türgi seltsimeestelt suurt edu nende töös loota, millel oma jagu tähtsust üleilmlises rewolutsioonis. —

(Jugend-Korrespondenz).

Hiinamaa.

Ka wanast Hiinast, sellest wanast kultuurimaast, ei ole wägew Wene rewolutsioon tähelepanematult ega oma mõju awaldamata üle läinud. Esimesena wõttis Hiina ülikooli noorsugu ülesse wabaduse idee, mille algatas ja milleks tõuke andis Wene rewolutsioon, ja kandis seda massedesse. Ning tänapäew seisame Hiina Komm. Noorsoo ühingu loomise eel. Hiina seltsimehed on arusaamisele tulnud, et Hiina töörahwa wabastamiseks tekib kõige pealt wajadus pühendada tähelepanu töötawate hulkade elule. Arusaades sellest wajadusest on paljud Hiina seltsimehed ülikooli maha jätnud ja töölistena wabrikutesse töötama läinud, et seal kommunismi ideid laiuli laotada ja sotsiaalsele rewolutsioonile pinda walmistada. Alguses kanti seda liikumist üksikute seltsimeeste kaudu edasi. Pea läks aga korda wäikest organisatsioonikest luua, millest tekkis Hiina noorte ühing. Esimene sarnane ühing asutati Shanghais. Warsti organiseeriti noorte organisatsioonid Pekingis, Tjantsinis, Tsinonis,

Kantonis, Nangkinis ja Tshonshas, kes ühendawad üle 1.000 liikme. 1921. a. märtsis loodi Shanghaisse nende organisatsioonide keskkomitee.

Et töötawatele kihtidele lähineda, astuwad Hiina seltsimehed (üliõpilased) Hiina suurtööstuse (nagu Shanghai) wabrikutesse tööle, kus nad propagandas osakondi loowad. Jgal nädalal korraldawad need propaganda osakonnad tänawail miitinguid. Korraldawad läbikäimisi ja koosolekuid laiadele hulkadele. Poole aasta jooksul on neil korda läinud, nagu Shanghais, Tjantsinis jne. terwet rida ametiühisusi luua.

Kõikides noorte gruppides korraldatakse loenguid, nagu K. Marxi töödega tutvunemine jne.

Ühingul ilmuvad mitu ajalehte, nagu populäärne „Tööline“ — Hiina rahwakeeles, kus kommunistlisi ideid rahwale arusaadawalt seletatakse; ametlik kuukiri „Kommunist“, kus awaldatakse ühingu ja partei aruandeid ja üleskutsesid. Ilmub palju broshüüre igasuguste poliitiliste küsimuste kohta. Hiina Komm. parteiga, kes umbes samal ajal asutati, töötab ühing käsikäes — noored toetawad parteid kõigis partei poolt organiseeritud tegewuses ja streikides. Suur osa ühingu liikmeist on ka ühtlasi Hiina Komm. partei liikmed. —

(Jugend-Korrespondenz).

Wabrik.

Talwe hommik. Paksu halli loorina lasub udu linna peal. Liiguwad tumedad kogud. Ruttawad, nagu oleks hagi-jad neil kannul. Näod neil tuimad ja silmad tuhmid.

Keset walendawat lumewälja silman hiiglakogu. Kõik ruttawad sinna poole. Hakkawad paistma pikad korstnad. Loogeldes, nagu madu tõuseb suits neist üles. Kõlab huilgaw wile. Kehast käib nõksatus läbi.

Salkadena tõttawad mehed, naised, wanad, noored. Käsi kobab mehaaniliselt taskus. Kramplikult hoitakse sõrmede wahel waskplärakat. See libistatakse ettewaatlikult musta kasti. Tõnamatakse kergendatult hinge — wiimast kord huikab wile.

Lambid põlewad külmas, röskes ruumis kui kassisilmad pimedas toas. Kat-

kenud wammused aetakse seljast. Määrdinud pluusedes, pinsakutes lähenewad töölistes masinatele, äasidele, ahjudele. Noored jooksewad tuld süütama. Kõik liigub automaatselt. Ainult rataste mürin ja masinate kriiskamine.

Lendawad sädemed ja terase puru. Mehed, naised, noored, wanad — nad loowad uusi wäärtusi. Aga miks ei ole nad lõbusad tehese loowat tööd?

Nende näod on külmad kui lumiste mägede tipud.

Wõtan wasara ja löön kuumale rauale. Sädemed lendawad kui langewad tähed.

Need külmad nälginud näod...

Tugewamalt wirutan. Ma näeks, et wasar mu käes paisuks määratu suureks ja raskeks, et mu käsiwarres oleks

jõud, mis ainsa hoobiga purustaks külma jää töötajate nägudel.

Weel ja weel hoop mu wasaraga! Kütete pihta! Kõidikute pihta! Et ometi hallid warjud kaoks töötajate nägudelt!

Õhtu. Aeglasemalt liiguwad tööliised: kaua jõuad särki niisutada hige. Nagu waiksemaks muutub masina rataste keerlemine.

Jälle wammused seljas. Jälle wabriku wärawas. Mõnel selgroog kõwer, teisel rind koriseb. Päewast-päewa on ta 20—30 aastat siin seisnud oodates wärawa awamist. Ainult, et noores eas oli kärsitus suurem ja rind ei korisend.

Kostab wile. Mustade kogude hulk liigub lainetades. Kõik ruttawad.

Prisked, punased, kasuka krae wahelt naerwad näod põjiklewad kõrwale tahmaste kogude eest.

Käsi tõmbab ennast rusikasse.

Kui kaua kestab see weel! Kunas tuleb see tahmaste kogude hulk arusaamisele? Tema on ainuke jõud maailmas.

Siis seisab see hulk wabana ääsitule ees ja walmistab wäärtusi uuele ühiskonnale — omale. Siis helgib nägudel loomiserõõm.

Nooruke.

Koolipoliitika ja poliitika koolis.

Kuidas Page loodusteaduse tunde annab.

Ambla kirikumõisa tükeldamisel said Ambla alewi elanikud, nende seas ka algkooli juhataja Mihkel Page, maad. Mihkel Page on aga nupukas koolimees — nii Baueri laadi — ja sellepärast ei hakka ta ennast koolikoha harimise juures mitte waewama ega ka palgalist tööjõudu wõtma, waid teeb wäga lihtsalt — paneb koolilapsed tööle.

Laste hulgast muidugi keegi wastu rääkida ei julge, ja kui kehwide inimeste laste riided ning jalanõud töö juures rebenewad, mis nupukas koolijuhataja sellest küsib. On mõne lapse wanemal julgus selle üle aru pärida, siis wastab juhataja: see oli loodusteaduse tund. Kord lasti niisuguses „loodusteaduse tunnis“ kiriku ümbert müür maha lõhkuda, praht ära kanda ja neid õpilasi, kes oma wiimaseid riide hilpusi ei tahtnud ära määrada ja sellepärast „loodusteaduse tunnist“ kõrwale hoidsid, trahwiti kahe tunnilise klassis istumisega pärast õpetunde. Ka see arwati „loodusteaduse“ tundidesse kuuluwaks, kui lapsed wirna teliskiwe alt korra pealt üles pööningule kandsid. Läheneb kewade ja koolilapsed tunnewad juba isand Page „loodusteaduse tundide“ eest hirmu. —k.

Õpetajate „erapooletuse“ wastu.

Selgus on alati hea ja tarwilik. Tuleb tött otse näkku ütelda, mitte aga diplomaatiliselt seda warjata ja oma kasusi

maske taha peita ehk ülepea ennast lasta igasuguste pirukate ja kriukatega täielisele unele ja passiiwsusele wiia. Wiimane ütetus on kohane ja tarwilik meie kaswatajate — õpetajate kohta.

Need herrad on igatahes liikunud ja arenenud, kuid otse tagurpidi. Meie õpetajad on ennast kahe tooli wahel leidnud üksikuna, eraldatud kihina ühiskonnas. Kui peale rewolutsiooni oli õpetajaskonnas wähegi selgust poliitilises mõttes, siis ei ole seda nüüd enam kusagilt leida õpetaja kui isiku ja õpetajaskonna kui teatawa ühiskondlise üksuse juures.

Õpetajad on kaotanud oma ise- ja klassiteadwuse; nad on uimased isamaalise iseseiswuse wiirikis ja paiguti ka kartulipiirituses. Nad on loitud ja ükskõiksed. Ja siis kurdawad ja nutawad nad — neil ei olla seltskondlist toetust, nad olla üksi, lõhe ümbrusega olla suur.

Seda nad ju awalikult ütewad ja see on ka tõsi. Õpetajaskond on kaotanud moraalse toetuse nii kodanluselt kui ka proletariaadilt. (Sedasama wõib ka meie esteetikerite-sotsialistide-kirjanikude kohta ütelda). Nad tahawad teinida kahte jumalat; neil on ideelise sotsialismi wõi kommunismi kõrwal materjalne kodanline mammon.

Me elame klasside ajajärgus. Igal arusaajal inimesel peab olema oma klassiteadwus. Ta peab selgelt wälja ütleva, mis ta on. „Erapooletus“ on sarnases olukorras absurd.

Nagu öeldud — see otsekohesus ja selgus puudub meie õpetajail. Nad tah-

ta (nad olla kodanluse ees kohustatud) erapooletud olla. Kuid oma ülesannetes, kohustustes, elus, ei saa seda, see on võimatu. Võtame näituseks õpetajad. Kui õpetaja siin tõtt ütleks, siis on see õpetaja meelest „ülekohus“ kodanlusele. See ei olla erapooletus. Õpetaja peab siis õige „laweerima“ ja võtteid otsima, et seda erapooletut teed leida. Ta peab olema isik kahes pales. Kord walgustab ta asja nii, kord teisiti. (Seda kahapaikset: „erapooletust“ võime ka õpetajamatuis leida, näit. ajaloo). Kuid siin pörkab kogu õpetajaskond tegelikusega kokku: Nii töölised kui ka kodanlased nõuavad selgust ja otsekoheust. See aga õpetajail puudub. Pirukas ajab tal kõhu täis ja silmad kinni.

Tähtis on tegu. Kuid seda meie õpetajail ei leia. Ametniku waim asub meie õpetajais. Õpetajad on muutunud tühisteks, segasteks bürokraatideks. Nad on ka „moraalselt“ õige langenud ja katsuwad lihtsalt päewast-päewa elada taime-elu.

Õppur E. K.

Direktor Sepp kommunistide jahil.

Tallinna õhtu-keskkooli direktor on õpilaste hulgast kommuniste püüdnud. Talle olla kurjad inimloomad toppinud pörrandaaluse „Noore Proletaarlase“ kabinetti — kirjutuslauale.

See „akt“ õrritas herra direktori nii, et tal hari punetas kui kukel. Pöörifades kulunud silmi, tegi ta siis maatas terwe tööliklassi ja lubas juurteni wälja kiskuda sarnase „musta“ elemendi kooli seinte wahelt. Oma wihases jutluses rõhutas ta ja kriipsutas alla, et kõik süü edaspidises ja möödunud „sopakirjanduse“ laialilaotamises langeda „mingisuguse“ sulutud ühingu liikmete peale. Kes weel julgeda niisugust „musta“ kaupa direktorile „kinkida“ ehk kellegile näidata, see saada näha, kus ta õige koht on (muidugi Rahumäel ehk Batareis) 24 tunni jooksul olgu õpilane kooli seinte wahelt lahkunud, kes „kahtluse“ alla langeb, — teist teed ei olla.

Eks see ole õnnis tsarski kahjutaks-tegemise poliitika demokraatia soustis! Wäga iseloomustaw nähtus on see dir.

Sepa esinemine. Selgesti kui päikene paistab pedagoogide juhm hingeelu. Nii kaua on kõik rahulik, kõik waikne, wirtwenduseta ja „erapooletu“, kummi äkki ilmutub märgike õpilaste pahempoolsest meelsusest, ja pedagoog ei tea, kust kinni haarata, et kannikat peasta.

Üldse on Tallinna õhtu-keskkooli direktor wäga hale, naljakas ja peenike mees. Endisena Wene tsinownikuna on ta omanud sellekohased tähelepanuwäärilised waimuanded. Siin on mehega tegemist, kes täis spetsialist kurnajate teenimises. „Noor Proletaarlane“ kihutas mehe werest ja õpilased käsutati kõik ühisele koosolekule, kus õppurkonnale wali, karm, wõiks ütelda — surmanuhtlusega ähwardaw hoiatus ja noomitust tehti. Herra direktor ei leppinud üksnes noomimisega, waid hakkas suure paatosega (waimustusega) seletama, et Wiljandi kongressil olla kurb nähtus esinend, millest tema kool õnneks mitte ei olla osa wõtnud. Kongressil olla, hoidku taewas, 22 kommunistlike kalduwustega noortmeest olnud, need hääletanud herra riigiwanemale terwitustelegrammi wastu. Ent Karjala walgele noorsoole julgustustelegrammi poolt olnud kõigest 2 häält (!); seda öeldes muutus herra direktori keel iseäranis pehmelt susisewaks ja silmad kiirgasid räuskamiströömust. Puudutas Wene näljahädaliste aitamistki ja jõudis otsusele, kommunistid olla tolle rahwa nalga saanud, sellepärast katsugu neid ise toita, ärgu tulgu kodanluselt ostma (!). — Direktori nägu moonduis looperguseks, kui ta rääkis, et „meie“ koolis õppida 90% kehwi, kes päewal orjavad, aga need kehwad ei tohtiwat mitte ära anda ega hukatusse saata esiisade ja praeguste isade weregaga wõidetud maa ja wabaduse. Ja — weel kord ähwardus: „sarnaseid ulakaid“ kindlatesse kättesse toimetada.

Nüüd näeb herra direktor kommunisti igas noorherras. Parajal juhusel ütleb: „Kas sa mitte ei ole kommunist ehk kommunistlike kalduwustega?“ Direktori herra on hirmul, et — kui Sepa koolis on kommuniste, siis on Sepa suur autoriteet, mis ta oma kohmakuses endal arwab oiewat, kõigutatud ja herra direktori paljukiidetud hääs kuulsuses kooli patent oleks punase wärwiga wõbatud.

—kri.

Tallinna linna õhtukeskkoolist.

Tallinna õhtu-keskkoolis on õpilased tugewa surwe all. Wõtame näiteks õpilaste puudumised tundidest. Kui õpilased, kes päewal tööil käiwad, õhtuti wahel koolist puuduwad, siis tehakse neile mitmekordseid hoiatusi. Neid hoiatusi tuleb ka siis, kui õpilane oma õpeaineid lohakile ei jäta. Iseäranis agar ses suhtes on kooli direktor Paul Sepp, kes igal võimalikul juhtumisel maalib hirmsates piltides eksaame, mida need õppurid, kes puudunud, õpeaasta lõpul peawad ära andma, et mitte koolist wälja wisatud saada. Klassiwanemaid äsistab ta üles, et need klassis wõtaks wastu otsused, et klass hukka mõistaks puudumised ja tihti puudujaid õpilasi. Juhtuwad klassiwanemateks paendlased õpilased olema, wiiakse niisugused otsused läbi. Sepal hea pärast hoobelda: näe, õpilased ise mõistawad hukka puudumised. Ei hoolita sellest, et inimene, kes päewa läbi rasket tööd teeb, ei suuda nii korralikult koolis käia, nagu wõib seda mõni mammatütrece wõi pojuke, kellel päewläbi muud teha pole, kui käed püksitasku mööda tänawaid lonkida ehk „Päewalehe“ kosjakontori kaudu „tõsis- ses mõttes“ kirjawahetuses olla. — Niisuguse seletuse peale wastab Sepp: meie ei wõi sinna midagi parata, õpilane peab walima, kas töö wõi kool.

Iseloomulik on aga see, et näiteks töökaitsekommissari, sots Põllupüü suhtes teine seadus maksew on. Põllupüü on õigustatud igal ajal kooli eesuksest sisse tulema, mütsi ja kasukat kooliõpetajatega ühte warna riputama; ükski Sepp ei tee sellele isandale ühtegi hoiatust koolist puudumise kohta. — Niisugused kombad walitsewad täiskaswanute koolis.

N. N.

Tallinna esimesest õhtualgkoolist.

Tallinna I. õhtu-alkkoolis on õpilasi wiiesaja ümber. Kõik on töölistes ehk tööliste lapsed, kes on sunnitud noorelt tööle minema ja päewakoolis käimise katki jätma. Et siin palju noori koos on, kes haridust saada tahawad, siis tarwitawad herrased seda kasulikult oma

kihutustööks. Nagu wanasti töölistele kirja õpetati niipalju kui jumala-sõna lugemiseks tarwis läks, siis tahaksid herrased meile nüüd kirjatähte ainult niipalju õpetada, kui seda Eesti riigi korra ülistamiseks tarwis läheb. Peale õpetajate üldmõju on selleks kodanikuõpetuse tund üks kord nädalas, kus siis kõik heaks tahetakse rääkida, mis iga tööline töö juures ja wäljaspool oma töökohta kannatada saab. Tunni sisu on aasta läbi see: Eesti riik on kõige wabam ja õiglasem riik maa peal. Meie kõik oleme tema walitsejad ja peremehed, sest rahwas walitseb ju riigi üle. Kõik kodanikud maitsewad ühesuguseid õigusi, sest — olgugi, et mõmed rikkad on, siis maksawad need suuri maksusi, mis nende elu weel õige kibedaks teeb.

Niisugune leierkasti wäntamine kestab järjest. Aga paljas pääliskaudne pilk õpilaste peale jätkub selle õpetuse ümberlõkkamiseks. Kooliõpetaja küsib õpilaselt, kes wäike ja kidur, miks ta päewal koolis ei käi ja kui wana ta on? — Käin päewal tööil ja olen 13 aastat wana, — kostab õpilane. Ja niisuguseid noori on siin rohkesti. Päewal teewad nad kusagil nõrgises töökojas 8 tundi tööd, siis 4 tundi koolis ja vähemalt 1 tund õppimist kodus. See on 13 tundi. Jah, tõesti wabalt kättesaadaw igale on demokraatlise korra juures haridus, nagu meile seda kodanikuõpetuse tunnis puhutakse!

Koolijuhataja is. W a h e r näeb ränka waewa, et noori kristlikkude noortemeeste salmikesi ja manitsusi kuulama meelitada. Selleks jagab ta mööda klassisid pääsetähti, mis aga õpilaste tasku kuluma jääwad. Parem oleks, kui is. Waher selle jõu kulutaks, et riidehoiu ruumi nii korraldada, et ei tarwitseks pealisriideid klassidesse hunnikusse laduda, mis riidet rüwetab ja haiguse idusid laiaili kannab.

Noored, kes teie ärksamad ja arusaajamad olete, katsuge oma mõju rohken maksma panna ja astuge julgemalt wälja, sest meil tuleb mehiseks ja tugewaks salgaks sirguda töörahwa wäerinnas.

P.